

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**DOBROVOLNICTVÍ JAKO NÁSTROJ ROZVOJE
OBCÍ: ANALÝZA ZAPOJENÍ A PŘÍNOSŮ
KOMUNITNÍCH AKTIVIT**

Autor práce: Marie Vašková, DiS. et DiS.

Studijní obor: Veřejná správa

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Ing. Monika Březinová, Ph.D.

Katedra: Katedra managementu veřejné správy

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Marie Vašková, DiS. et DiS.

Studijní program: Veřejná správa

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Dobrovolnictví jako nástroj rozvoje obcí: Analýza zapojení a přínosů komunitních aktivit

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Volunteering as a Tool for Community Development: An Analysis of the Involvement and Benefits of Community Activities

Katedra: Katedra managementu veřejné správy

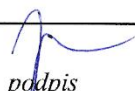
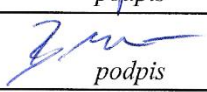
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů):

Ing. Monika Březinová, Ph.D.

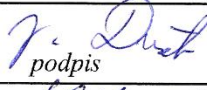
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): leden 2025

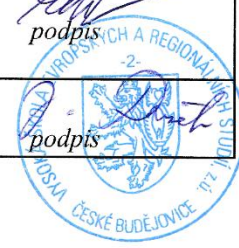
Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem práce je zhodnotit roli dobrovolnictví jako nástroje rozvoje obcí na Plzeňsku, vyhodnotit míru zapojení obyvatel do komunitních aktivit a jejich přínosy pro rozvoj obcí. Vedlejším cílem práce je také identifikace příkladů dobré praxe, které mohou sloužit jako inspirace pro efektivní využití dobrovolnictví v místním rozvoji.

Student: Marie Vašková, DiS. et DiS.	10.1.2025 datum	 podpis
Vedoucí práce: Ing. Monika Březinová, Ph.D.	datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	10.1.2025 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	16.1.2025 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	10.1.2025 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce Ing. Monice Březinové, Ph.D. za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce

ABSTRAKT

VAŠKOVÁ, M. *Dobrovolnictví jako nástroj rozvoje obcí: analýza zapojení a přínosů komunitních aktivit: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. (65 s.) Vedoucí bakalářské práce: Ing. Monika Březinová, Ph.D.

Klíčová Slova: dobrovolnictví, komunita, obec, občanská angažovanost, komunitní rozvoj, participace

Tato bakalářská práce se zabývá dobrovolnictvím jako nástrojem rozvoje obcí, a to na příkladu dvou vybraných lokalit na Plzeňsku, města Touškov a městyse Žinkovy. Cílem práce je zhodnotit, jakou roli hraje dobrovolnická činnost v rozvoji komunitního života, jaké oblasti dobrovolnictví pokrývá, jak jsou dobrovolníci motivováni a jakým způsobem obec tuto činnost podporují. Výzkumná část je postavena na kvalitativní metodologii. Data byla získána prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se zástupci obcí a komunitních organizací, které byly následně analyzovány tematickou analýzou. Práce rovněž identifikuje příklady dobré praxe, které mohou sloužit jako inspirace pro další obce. Výsledky ukazují, že dobrovolnictví významně přispívá k soudržnosti komunity, rozvoji veřejného života a kvalitě mezilidských vztahů. Klíčovým faktorem udržitelnosti je především osobní angažovanost jednotlivců a podpora ze strany vedení obce.

ABSTRACT

VAŠKOVÁ, M. *Volunteering as a Tool for Municipal Development: An Analysis of Community Engagement and Benefits: Bachelor's Thesis*. České Budějovice: College of European and Regional Studies, 2025. (65 p.) Supervisor: Ing. Monika Březinová, Ph.D.

Key words: volunteering, community, municipality, civic engagement, community development, participation

This bachelor's thesis focuses on volunteering as a tool for community development in selected municipalities in the Pilsen region – the town of Touškov and the village of Žinkovy. The aim of the thesis is to assess the role of volunteering in strengthening community life, to identify the main areas of volunteer activity, the motivations of volunteers, and the ways in which local governments support such initiatives. The empirical part is based on qualitative research. Data were collected through semi-structured interviews with representatives of municipalities and community organizations and subsequently analysed using thematic analysis. The thesis also identifies examples of good practice that may serve as inspiration for other municipalities. The results show that volunteering significantly contributes to community cohesion, the development of public life and the quality of interpersonal relationships. The sustainability of volunteer efforts depends primarily on the personal engagement of individuals and the support provided by local authorities.

Obsah

Obsah.....	7
Úvod.....	9
1 Cíle a metodika bakalářské práce	10
2 Dobrovolnictví	11
2.1 Historie dobrovolnictví	12
2.2 Dobrovolník	13
2.3 Práva a povinnosti	14
2.4 Právní rámec.....	15
2.4.1 Zákon č. 198/2002 sb., o dobrovolnické službě.....	17
2.5 Formy dobrovolnictví	18
2.5.1 Formální dobrovolnictví	18
2.5.2 Neformální dobrovolnictví.....	23
2.5.3 Krátkodobé a Dlouhodobé	24
2.6 Oblasti dobrovolnictví.....	25
2.6.1 Dobrovolnictví v sociálních službách	27
2.6.2 Dobrovolnictví v kultuře	28
2.6.3 Dobrovolnictví v ekologii	29
3 Organizace podporující dobrovolnictví v obcích	31
3.1 Junák – český skaut.....	31
3.2 Sbor dobrovolných hasičů.....	32
3.3 Sokol	33
4 Analýza dobrovolnictví jako nástroje rozvoje obcí.....	34
4.1 Metodologie zpracování.....	34
4.2 Charakteristika zkoumaných obcí	35
4.2.1 Město Touškov	35

4.2.2	Městys Žinkovy.....	36
4.3	Komparativní analýza rozhovorů.....	37
5	Příklady dobré praxe spolupráce mezi obcemi a organizacemi	55
6	Diskuze	57
7	Závěr.....	59
8	Seznam použité literatury.....	60
9	Seznam elektronických zdrojů.....	62
10	Legislativní zdroje.....	65

Úvod

Dobrovolnictví jako projev občanské angažovanosti má v českém prostředí dlouhou tradici a nezastupitelnou roli. V současnosti není jen reakcí na nedostatky veřejných institucí, ale stává se významným nástrojem, jak posilovat místní vztahy, podporovat komunitní život a zlepšovat kvalitu života v obcích. Zapojení občanů do dobrovolnických aktivit může mít řadu podob, od formálního členství ve spolcích až po neformální pomoc při jednorázových akcích.

Zájem o dobrovolnictví narůstá nejen v teoretické rovině, ale i v praxi. V menších obcích se dobrovolníci často podílejí na organizaci kulturních, sportovních či ekologických akcí, pomáhají se správou veřejného prostoru nebo poskytují podporu zranitelným skupinám. Jejich činnost není vždy na první pohled viditelná, ale bez jejich přítomnosti by komunitní život často postrádal soudržnost a pestrost.

Cílem je zmapovat, jaké formy dobrovolnické činnosti se v obcích Touškov a Žinkovy vyskytují, jak jsou organizovány, jaká je role samosprávy a místních spolků, a jaké přínosy či bariéry jsou s těmito aktivitami spojeny. Práce se zaměřuje jak na formální struktury, tak na spontánní občanské iniciativy.

Průzkum je založen na kvalitativní metodě polostrukturovaných rozhovorů s představiteli obcí a aktivními členy komunitních skupin. Výpovědi respondentů poskytují vhled do toho, jak dobrovolnictví funguje v praxi, kdo jsou jeho nositelé, co je motivuje, jaká podpora jim chybí a v čem naopak spočívá jejich síla.

Práce je rozdělena do několika částí. Úvodní kapitoly představují teoretický rámec dobrovolnictví a jeho společenský význam. Následuje metodologická část, která popisuje zvolený výzkumný přístup. Stěžejní část tvoří analýza rozhovorů s aktéry komunitního života. V závěru jsou shrnuty hlavní poznatky a popsány příklady dobré praxe.

1 Cíle a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je zhodnotit roli dobrovolnictví jako nástroje rozvoje obcí na Plzeňsku, konkrétně ve vybraných obcích Touškov a Žinkovy. Práce se zaměřuje na to, jakým způsobem se dobrovolníci podílejí na aktivizaci občanů, jaké formy dobrovolnických aktivit se v obcích objevují a jaký mají dopad na komunitní život.

Vedlejším cílem je identifikovat příklady dobré praxe, které by mohly sloužit jako inspirace pro další obce a organizace usilující o rozvoj komunitního života prostřednictvím dobrovolnictví.

Na základě těchto cílů byly stanoveny následující výzkumné otázky:

- Kdo se do dobrovolnictví nejčastěji zapojuje a proč?
- Jaké přínosy má dobrovolnictví pro komunitní život obcí?
- Jakým způsobem obce dobrovolnictví podporují?
- Jaké příklady dobré praxe lze na základě rozhovorů identifikovat?

Práce vychází z kombinace teoretického a empirického přístupu. V teoretické části je prostřednictvím literární rešerše vymezen pojem dobrovolnictví, jeho formy, historický vývoj a význam pro občanskou společnost. Tato část rovněž představuje rámec pro porozumění dobrovolnictví v lokálním kontextu.

Empirická část je založena na kvalitativním výzkumu. Zvolenou metodou sběru dat jsou polostrukturované rozhovory, které umožňují hlubší vhled do zkušeností, postojů a názorů respondentů. Rozhovory byly vedeny se zástupci dvou obcí (Touškov a Žinkovy) a jedné komunitní organizace působící v obci Žinkovy.

Výběr respondentů probíhal záměrným výběrem s ohledem na jejich aktivní roli v komunitním životě a relevantní zkušenosti s dobrovolnictvím. Rozhovory byly zaznamenány, následně přepsány a analyzovány metodou tematické analýzy

Výstupy z rozhovorů byly porovnány a doplněny o konkrétní příklady dobré praxe, které mohou sloužit jako inspirace pro další obce či aktéry v oblasti komunitního rozvoje. Vzhledem k rozsahu přepisů (cca 50 stran) však nejsou součástí příloh bakalářské práce, neboť by výrazně navýšily její celkový objem.

2 Dobrovolnictví

Podle Friče a Vávry (2012) neexistuje jednotná definice dobrovolnictví. Obecně je vnímáno jako činnost vykonávaná z vlastní vůle, bez nároku na odměnu, a ve prospěch druhých. Liší se však pohledy na to, zda má jít výhradně o formální, organizovanou činnost, nebo i o neformální pomoc. Sporné je i to, zda lze za příjemce dobrovolnické pomoci považovat členy rodiny¹

Mezinárodní asociace pro dobrovolnictví ve Všeobecné deklaraci dobrovolnictví označuje dobrovolnictví za klíčový prvek občanské společnosti. Umožňuje lidem aktivně se podílet na rozvoji komunit, přispívá k míru, spravedlnosti, svobodě a bezpečí a podporuje osobní rozvoj. Dobrovolnická činnost je zde vnímána jako prostředek k uplatnění občanských práv a jako nástroj pro budování udržitelných, důstojných a spravedlivých společenství.²

Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice do roku 2030 označuje dobrovolnictví za významnou součást občanské společnosti, která hraje klíčovou roli napříč mnoha oblastmi veřejného života.³ Význam dobrovolníků je patrný zejména v sociální péči, kde doplňují podporu poskytovanou dětem, seniorům, osobám se zdravotním postižením či nemocným.⁴ Jejich činnost však zasahuje i do kultury, sportu, ochrany životního prostředí či pomoci při mimořádných událostech. Význam dobrovolnictví se naplno projevil hlavně během pandemie COVID-19 nebo uprchlické krize. Stát zároveň zdůrazňuje jeho preventivní funkci, kdy dobrovolnictví pomáhá posilovat sociální soudržnost, rozvíjet mezilidské vztahy a předcházet jevům, jejichž řešení by bylo ekonomicky náročnější.⁵

¹ FRIČ, P., VÁVRA, M. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha: Agnes, 2012, s. 27.

² INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR VOLUNTEER EFFORT. *The Universal Declaration on Volunteering* [online]. 2023 [cit. 2025-02-05]. Dostupné z: <https://www.iave.org/the-universal-declaration-on-volunteering/>.

³ ČESKO. *Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice do roku 2030* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, 2025, 2–3. s. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://dobrovolnictvi.net/wp-content/uploads/2025/01/koncepce.pdf>.

⁴ VOLUNTEERING AUSTRALIA. *The Value of Volunteering Support Services* [online]. Austrálie: Volunteering Australia, 2017, roč. 2017, č. 2, s. 6. [cit. 2025-02-25]. Dostupné z: <https://www.volunteeringaustralia.org/wp-content/uploads/The-Value-of-Volunteering-Support-Services.pdf>.

⁵ ČESKO. *Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice do roku 2030* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, 2025, s. 2–3. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://dobrovolnictvi.net/wp-content/uploads/2025/01/koncepce.pdf>.

2.1 Historie dobrovolnictví

Lidská společnost byla od počátku založena na spolupráci a vzájemné pomoci, která hrála klíčovou roli v přežití a rozvoji lidských společenství. Tyto hodnoty, zakořeněné už v dětství prostřednictvím výchovy a prostředí, vedou k rozvoji sociální odpovědnosti a aktivnímu zapojení do života komunity.⁶

Dobrovolnictví má v českých zemích dlouhou tradici, sahající zejména do 19. století, kdy vznikaly první spolky dobrovolných hasičů⁷ a řada vlasteneckých spolků, na podporu umění, vzdělání a kultury. Mezi nejznámější organizace té doby patřily například Sokol, spolek Mánes nebo Hlávkova nadace, které sehrály významnou roli v rozvoji občanské společnosti. Spolková činnost byla často propojena s dobročinností a vznikaly také organizace zaměřené na konkrétní skupiny obyvatel, včetně mládeže či různých národnostních menšin. Po vzniku Československa v roce 1918 se dobrovolnické aktivity dále rozvíjely, přičemž vedle soukromých a obecních organizací vznikaly také spolky s polooficiálním charakterem, jako byla Zemská a okresní péče o mládež⁸ nebo Československý červený kříž.⁹

Tyto organizace měly široké kompetence a strukturovanou síť poboček až po celostátní úroveň. Význam dobrovolnictví však v období totality upadal, kdy byla nezávislá občanská iniciativa potlačena. Po roce 1989 však došlo k výrazné obnově spolků, jako je Sokol či Skaut-Junák, které mohly znovu svobodně působit a podporovat rozvoj občanské společnosti. Zároveň se začal dynamicky rozvíjet neziskový sektor, který sehrává klíčovou roli v podpoře dobrovolnictví. Vzniklo mnoho nových organizací zaměřených na charitativní, sociální a ekologické aktivity.¹⁰

Podle údajů Organizace spojených národů se počet lidí zapojených do dobrovolnických aktivit neustále zvyšuje. Například v roce 2023 bylo zaznamenáno, že se více než 1 miliarda lidí po celém světě věnovala dobrovolnictví v různých formách.

⁶ TOŠNER, J. *Metodika dobrovolnictví v obci – jak na to?: dobrovolnictví – cesta ke spolupráci obce s občany a organizacemi a inspirace pro získání zaměstnání*. Praha: Agnes, 2014. s. 13.

⁷ HLAVNÍ MĚSTO PRAHA. *Historie požární ochrany* [online]. Praha: Portál bezpečnosti Praha, ©2025. [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://bezpecnost.praha.eu/clanky/historie-pozarni-ochrany>.

⁸ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2002, s. 19-20.

⁹ JUKL, M. a MAJRICHOVÁ, J. *Století s Červeným křížem: 100 let Československého a Českého červeného kříže*. Praha: Český červený kříž, 2019, s. 4.

¹⁰ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2002, s. 19-20.

Což naznačuje, že dobrovolnické aktivity mají nezastupitelnou úlohu při vytváření udržitelné a odpovědné globální společnosti.¹¹

Na základě nejnovějších údajů Českého statistického úřadu a Ministerstva vnitra ČR, které provedli největší analýzu svého druhu, se dobrovolnictví v roce 2023 aktivně věnovalo přibližně 1 662 300 obyvatel ČR ve věku 15 a více let, což představuje 19,2 % dospělé populace. Míra dobrovolnictví byla vyšší u žen (21,4 %) než u mužů (16,9 %), i když muži v průměru dobrovolnictví věnovali více hodin. Celkově se dobrovolnictví účastnilo 947 500 žen a 714 800 mužů. Denně dobrovolníci v České republice odpracují přibližně 60 tisíc hodin, což při přepočtu na průměrnou mzdu odpovídá ročnímu ekonomickému přínosu ve výši 38 miliard Kč pro státní rozpočet. Tento údaj dokazuje, že dobrovolnická práce představuje nejen významný společenský přínos, ale také ekonomicky měřitelnou hodnotu, která se odráží v různých oblastech veřejného života. Nejvíce se dobrovolnictví věnují lidé ve věkové skupině 25 až 64 let, přičemž největší zastoupení mají lidé se středoškolským vzděláním s maturitou (35,2 %), následovaní vysokoškoláky (28,8 %). Dobrovolníci nejčastěji pomáhají v oblasti komunitního rozvoje, sociální péče a ochrany životního prostředí. Organizované dobrovolnictví, tedy činnost pod záštitou akreditovaných neziskových organizací, spolků nebo veřejných institucí, převažuje nad neorganizovaným dobrovolnictvím.¹²

2.2 Dobrovolník

Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, vymezuje pojem dobrovolníka jako fyzickou osobu, která se na území České republiky zapojuje do dobrovolnické služby. V případě výkonu dobrovolnické služby v zahraničí musí být daná osoba starší 18 let. V obou případech vykonává dobrovolnickou službu na základě písemné smlouvy uzavřené s akreditovanou vysílající organizací, která je k tomu oprávněna dle podmínek stanovených tímto zákonem.¹³

¹¹ UNITED NATIONS VOLUNTEERS. *International Volunteer Day 2023* [online]. 2023 [cit. 2025-02-05]. Dostupné z: <https://www.unv.org/pressrelease/international-volunteer-day-2023>

¹² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Dobrovolnictví v ČR – 2023* [online]. 25. 6. 2024 [cit. 2025-02-05]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/docs/107508/7fbfd5a8-616b-409b-8589-af6e8e931a73/990283-24.pdf?version=1.0>

¹³ ČESKO. *Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů*. [online]. 2002. [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>.

Tošner a Sozanská (2002) rozšiřují zákonné vymezení pojmu dobrovolník o rozměr osobní angažovanosti a hodnotového přístupu. Dobrovolníkem je podle nich osoba, která bez nároku na finanční odměnu věnuje svůj volný čas, schopnosti, zkušenosti i energii ve prospěch druhých ať už jednotlivců, nebo společnosti jako celku.¹⁴

2.3 Práva a povinnosti

Dobrovolník má práva a povinnosti, které vyplývají ze zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě. Jedním ze základních práv je nárok na úvodní školení, které slouží k tomu, aby byl dobrovolník seznámen s posláním a hodnotami jak vysílající, tak přijímající organizace, dále s obsahem své činnosti, místem výkonu služby a také s kontaktem na osobu pověřenou vedením a podporou dobrovolníků. Tato příprava kladně přispívá v začlenění dobrovolníka do organizace a zároveň napomáhá zajištění bezpečnosti a kvality poskytované služby.¹⁵

V přijímající organizaci má dobrovolník právo na odpovídající zaškolení a výcvik, který mu umožní kvalitní a bezpečný výkon dobrovolnické činnosti. Zároveň má nárok na předání potřebných pomůcek a materiálů, které jsou nezbytné pro výkon svěřené služby. Pokud v průběhu spolupráce dojde k neshodám nebo k jiným komplikacím, má dobrovolník právo obrátit se na vysílající organizaci a požádat ji o zprostředkování alternativních možností zapojení do dobrovolnických aktivit případně na supervizní setkání s odborníkem.¹⁶

S ohledem na charakter dobrovolnické služby se od dobrovolníka očekává, že bude spolehlivě plnit svěřené úkoly, nebude zneužívat důvěru organizace ani příjemců pomoci a v případě potřeby bude respektovat mlčenlivost, pokud je zakotvena ve smlouvě o dobrovolnické činnosti. Zároveň by se měl dobrovolník ztotožnit s posláním a činností organizace, ve které působí, a svým jednáním podporovat její hodnoty a cíle.¹⁷

¹⁴ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2002, s. 23. ISBN 80-7178-514-8.

¹⁵ ČESKO. *Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů*. [online]. 2002. [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>.

¹⁶ DOBROVOLNIK.CZ. *Etický kodex portálu Dobrovolník.cz*. [online]. 2025. [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <https://www.dobrovolnik.cz/sites/default/files/kodex.pdf>.

¹⁷ DIAKONIE ČCE – STŘEDISKO ZÁPADNÍ ČECHY. *Kodex dobrovolníka, jeho práva a povinnosti*. [online]. 2023. [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: https://www.zapad.diakonie.cz/sites/default/files/2023-06/Kodex_dobrovolnika.pdf

2.4 Právní rámec

Jedním ze stěžejních právních předpisů, který upravuje podmínky pro neformální dobrovolnickou činnost, je zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ačkoli neobsahuje přesnou definici dobrovolnictví, v mnoha ohledech ovlivňuje jeho fungování. Na rozdíl od formálního dobrovolnictví, které se řídí zákonem o dobrovolnické službě, občanský zákoník upravuje spíše obecné aspekty neformálního dobrovolnictví a smluvních vztahů, které v této oblasti mohou vzniknout.¹⁸

Zákon zároveň vymezuje právní rámec pro spolky, které představují jednu z nejrozšířenějších forem dobrovolnických organizací v České republice. Právní status spolku umožňuje organizacím nejen řídit svou činnost a stanovovat vlastní pravidla, ale také zapojovat dobrovolníky do veřejně prospěšných aktivit.¹⁹ Mezi spolky patří i sbory dobrovolných hasičů, které v této právní formě často fungují a jejichž činnost je tímto zákonem rovněž upravena.²⁰

Občanský zákoník poskytuje dobrovolníkům i organizacím právní jistotu a ochranu, v situacích, kdy dochází k neformální dobrovolnické pomoci, k uzavírání smluvních vztahů mezi dobrovolníky a organizacemi nebo k darování materiálního vybavení potřebného pro výkon dobrovolnické činnosti.

V případě formálního dobrovolnictví se dle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, za náhradní dobu zaměstnání považuje výkon dlouhodobé dobrovolnické služby (delší nežli 3 měsíce) na základě smlouvy mezi dobrovolníkem a vysílající organizací s akreditací Ministerstva vnitra, stejně jako výkon veřejné služby na základě smlouvy o výkonu veřejné služby, pokud rozsah této činnosti přesahuje v průměru alespoň 20 hodin v kalendářním týdnu.²¹

¹⁸ ČESKO. *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník*. [online]. 2012. [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.

¹⁹ ČESKO. *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník*. [online]. 2012. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.

²⁰ PRAHA-BECHOVICE.CZ. *v čem se liší jsdh a sdh*. [online]. [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.praha-bechovice.cz/zivot-v-mestske-casti/spolkovy-zivot/behovicti-hasici/vite-v-cem-se-lisi-jsdh-a-sdh/>

²¹ ČESKO. *Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti*. [online]. 2004. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>.

Což zohledňuje také zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, který stanovuje, že osoby splňující uvedené podmínky jsou považovány za státní pojištěnce, pokud za ně není zdravotní pojištění hrazeno z jiného titulu.²²

Relativně nově se ve společnosti diskutuje o zapojení dobrovolníků při řešení mimořádných událostí.²³ Nestátní neziskové organizace, stejně jako dobrovolníci, jsou součástí ostatních složek integrovaného záchranného systému, jejichž postavení a činnost upravuje zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému.²⁴

Zapojení dobrovolníků do krizového řízení může zahrnovat přímou asistenci při evakuacích, poskytování humanitární pomoci, podporu záchranných složek v terénu nebo psychologickou a logistickou pomoc postiženým obyvatelům. Organizace sdružující dobrovolníky, jako například Český červený kříž, Vodní záchranná služba, dobrovolné hasičské jednotky nebo regionální dobrovolnická centra tak mohou být v případě krizových situací povolány k činnosti a koordinovány složkami integrovaného záchranného systému.²⁵

Dobrovolnictví je v českém právním systému upraveno nejen zákony, ale i několika vyhláškami a nařízeními vlády, které reflektují jeho význam v různých oblastech. Nařízení vlády č. 271/2017 Sb. zavádí Cenu za dobrovolnictví, která oceňuje jednotlivce i organizace za jejich přínos v této oblasti. Nařízení vlády č. 465/2021 Sb. doplňuje ocenění ministra zdravotnictví za rozvoj dobrovolnictví ve zdravotnictví, určené poskytovatelům lůžkové péče s aktivními dobrovolnickými programy. Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, zahrnuje výchovu k dobrovolnictví mezi aktivitami zájmového vzdělávání a prevenci rizikového chování. Vyhláška č. 473/2012 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, umožňuje zapojení stážistů a dobrovolníků do činnosti orgánů sociálně-právní ochrany, ačkoliv jejich postavení není přímo navázáno na zákon

²² ČESKO. *Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů*. [online]. 1997. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-48>.

²³ PRACOVNÍ SKUPINA PŘI MINISTERSTVU VNITRA ČR. *Pravidla dobrovolnické pomoci při mimořádných událostech: Dobrovolnictví při mimořádných událostech a krizových stavech*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2013. s. 1.

²⁴ ČESKO. *Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů*. [online]. 2000. [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>.

²⁵ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Pravidla dobrovolnické pomoci při mimořádných událostech: Pomůcka pro občany, veřejnou správu, neziskové organizace a podnikatelské subjekty* [online]. 2013. [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-500539.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.

o dobrovolnické službě, ale spíše na obecné principy zapojení fyzických osob do systému sociální ochrany dětí. Ekonomické aspekty dobrovolnictví se pak odrážejí ve vyhlášce č. 504/2002 Sb., o účetnictví neziskových organizací, která stanoví, že náklady spojené s dobrovolníky mohou být součástí účetních výkazů. To například umožňuje organizacím a spolkům doplnit financování dotací ze státního ale místních rozpočtů vlastními prostředky, přičemž jako uznatelný příspěvek mohou využít i hodnotu odvedené dobrovolnické práce.²⁶

2.4.1 Zákon č. 198/2002 sb., o dobrovolnické službě

Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, který poprvé zakotvil dobrovolnictví do české legislativy, byl přijat v roce 2002 a v platnost vešel 1. ledna 2003.²⁷ Jeho vzniku předcházelo několik klíčových faktorů. Jedním z hlavních impulsů byly předvstupní procesy České republiky do Evropské unie, které vyžadovaly harmonizaci právních předpisů s evropskou legislativou. Součástí těchto procesů bylo i přijetí pravidel pro organizované dobrovolnictví, které v zemích EU mělo již dlouhou tradici a pevné právní ukotvení.²⁸

Zvýšený zájem zahraničních dobrovolníků o Českou republiku po roce 1989 přispěl k rozvoji mezikulturní spolupráce a účasti v komunitních a sociálních projektech, zejména prostřednictvím Evropské dobrovolné služby. Tyto okolnosti vedly v roce 2001, během Mezinárodního roku dobrovolníků, k zahájení legislativního procesu, jehož výsledkem bylo přijetí zákona o dobrovolnické službě. Ten vymezil dobrovolnictví jako organizovanou činnost, stanovil pravidla pro akreditaci organizací, ochranu dobrovolníků a jejich zapojení v různých oblastech. Inspiraci čerpal z evropských zkušeností a přizpůsobil je domácím podmínkám.²⁹

²⁶ ČESKO. *Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice do roku 2030* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, 2025, s. 2–3. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://dobrovolnictvi.net/wp-content/uploads/2025/01/koncepce.pdf>.

²⁷ ČESKO. *Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů*. § 2 odst. 1. [online]. 2002. [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>.

²⁸ HRUŠKA, L. a kol. *Nové přístupy v komunikaci a prezentaci: on-line prostředí pro rozvoj vzdělávání v dobrovolnictví – zkušenosti a praxe*. 1. vyd. Ostrava: ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, z.ú., 2022. s. 8.

²⁹ HRUŠKA, L. a kol. *Nové přístupy v komunikaci a prezentaci: on-line prostředí pro rozvoj vzdělávání v dobrovolnictví – zkušenosti a praxe*. 1. vyd. Ostrava: ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, z.ú., 2022. s. 8.

Obecně lze říci, že pokud hovoříme o dobrovolnické službě, máme na mysli formální dobrovolnictví. Tato činnost musí splňovat podmínky stanovené zákonem č. 198/2002 Sb. a naplňovat jeho znaky: tedy být organizovaná, vykonávaná bez nároku na odměnu a zaměřená na pomoc druhým, například sociálně znevýhodněným osobám, seniorům, dětem nebo při mimořádných událostech. Dobrovolnická služba je tak jasně vymezenou formou dobrovolnictví, na rozdíl od obecné dobrovolné činnosti.³⁰

Zajištění odborného dohledu nad dobrovolnickou službou je v gesci Ministerstva vnitra ČR, konkrétně odboru prevence kriminality, který odpovídá za její metodické i administrativní řízení. Součástí jeho činnosti je akreditační řízení, které prověřuje, zda dobrovolnické programy splňují stanovená kritéria kvality. Akreditace je podmínkou pro výkon formální dobrovolnické služby a je udělována na čtyři roky. Při hodnocení se posuzuje úroveň programu, odborné zázemí i přístup k práci s dobrovolníky. Tento mechanismus zajišťuje kvalitu služeb a chrání jak dobrovolníky, tak příjemce jejich pomoci.³¹

2.5 Formy dobrovolnictví

2.5.1 Formální dobrovolnictví

Formální dobrovolnictví představuje nejčastěji zkoumanou formu dobrovolnické činnosti. Jak uvádějí Frič, Pospíšilová a kol. (2010), jedná se o organizovanou pomoc vykonávanou skrze instituce či organizace, a to ve prospěch druhých nebo veřejného prostoru. Charakteristickým rysem je zde vyšší míra řízení, koordinace a veřejná angažovanost. Dobrovolníci mají často jasně stanovenou pracovní náplň a jejich činnost je evidována, což tuto formu odlišuje od neformální výpomoci.³²

Jak doplňuje Novák (2013), právě propojení dobrovolnické činnosti s formálně existující organizací umožňuje lépe uchopit její obsah a rozsah. Naopak běžné aktivity v rodině, sousedské výpomoci či uvnitř členských organizací (například spolků), kde není jasně vymezená pracovní náplň a přímí účastníci zároveň čerpají užitek z činnosti, mohou

³⁰ ČESKO. *Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů*. § 2 odst. 1. [online]. 2002. [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>.

³¹ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Dobrovolnická služba*. [online]. [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-864979.aspx>.

³² FRÍČ, P., POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, Hestia, 2010, s. 11–12.

být z hlediska formálního dobrovolnictví sporné. V takových případech je otázkou, zda jejich zapojení naplňuje charakter daru, tedy dobrovolného věnování času druhým bez nároku na odměnu. Téma, zda členové spolků mohou být automaticky považováni za formální dobrovolníky, zůstává tedy otevřené a závisí na konkrétním pojetí dobrovolnické činnosti.³³

V České republice je formální dobrovolnictví legislativně upraveno již zmíněným zákonem o dobrovolnické službě. Dobrovolníci se do činnosti zapojují na základě písemné smlouvy uzavřené s akreditovanou vysílající organizací. Samotný výkon dobrovolnické činnosti pak probíhá v tzv. přijímající organizaci, tou může být buď přímo organizace, která smlouvu uzavřela, nebo jiný subjekt, například zdravotnické zařízení, poskytovatel sociálních služeb, kulturní instituce, sportovní klub či ekologická organizace. Dobrovolníci se mohou rovněž zapojit do činností v rámci církví a náboženských společností.³⁴

Formální dobrovolnictví je obecně považováno za vhodnější především pro obce s více než 3 000 obyvateli, kde jeho realizaci často podporují specializovaná dobrovolnická centra zajišťující koordinaci a administrativní zázemí. To však neznamená, že by formální dobrovolnictví nemohlo fungovat i v menších sídlech – i zde se uplatňuje, zpravidla v jednodušší podobě a prostřednictvím místních organizací či spolků.³⁵

Specifickou podobu pak představuje komunitní forma formálního dobrovolnictví, kterou Frič a Vávra (2012) vymezují jako dobrovolnickou činnost úzce spjatou s místním prostředím a komunitou. Charakteristickým rysem této formy je silná osobní znalost mezi dobrovolníky, členy organizací a příjemci pomoci, což přispívá k rozvoji důvěry, sounáležitosti a intenzivnějších mezilidských vztahů. Dobrovolníci se zde identifikují spíše jako součást místní komunity než jako členové formální instituce.³⁶

³³ NOVÁK, J. Přístupy ke stanovení ceny dobrovolnické práce. In: NOVÁK, J., ed. *Sborník konference konané u příležitosti 60. výročí založení VŠE v Praze*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2013, s. 51.

³⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. *Dobrovolnictví*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2017, s. 40.

³⁵ GREGORINIOVÁ, J., a KLEMENTOVÁ, P. *Dobrovolnictví v kultuře a umění: staré otázky a nové výzvy: sborník příspěvků z konference*. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS), 2021, s. 35.

³⁶ FRIČ, P. a VÁVRA, M. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha: Agnes, 2012, s. 73.

Výzkum těchto autorů zároveň ukazuje, že komunitní dobrovolnictví se nejčastěji vyskytuje v menších obcích do 2 000 obyvatel, kde je tradičně silnější sociální koheze. Naopak ve větších městech nad 20 000 obyvatel se tento typ dobrovolnictví objevuje méně často.³⁷

2.5.1.1 Akreditace

Akreditace představuje jeden ze základních pilířů formálního dobrovolnictví v České republice. Uděluje ji Ministerstvo vnitra ČR a slouží jako záruka, že organizace splňuje zákonem stanovené podmínky v oblasti kvality, bezpečnosti a transparentnosti.³⁸ Pro dobrovolníky to znamená jistotu profesionálního přístupu. Od úvodního školení, přes vybavení, až po zajištění pojištění pro případ úrazu nebo způsobené škody. Nedílnou součástí je i možnost obrátit se na vysílající organizaci v případě, že spolupráce s konkrétní přijímající organizací nebude odpovídat jejich očekáváním.³⁹

Z pohledu organizací akreditace otevírá cestu k využití veřejného financování. Je totiž podmínkou pro získání státních dotací na podporu dobrovolnických programů, včetně úhrady nákladů na koordinátora dobrovolníků, administrativní zajištění nebo zmíněné pojištění. Organizace navíc každoročně vykazují statistiky, které podléhají kontrole Ministerstva vnitra.⁴⁰

O akreditaci mohou žádat veřejně prospěšné právnické osoby prostřednictvím formuláře na webu Ministerstva vnitra. Součástí žádosti je popis programu, systém přípravy a vedení dobrovolníků, způsob pojištění, etický kodex i seznam přijímajících organizací. Akreditaci mohou získat například spolky, ústavy, nadace, církevní právnické osoby apod., naopak orgány veřejné správy a jejich příspěvkové organizace akreditaci žádat nemohou, ale mohou vystupovat jako přijímající subjekt.⁴¹ Akreditace se uděluje na dobu čtyř let.⁴²

³⁷ FRIČ, P. VÁVRA, M. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví*. Praha: Hestia, 2012, s. 72.

³⁸ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Dobrovolnická služba – akreditace*. [online]. 2025. [cit. 2025-03-04]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-akreditace.aspx>

³⁹ HODAČ, T., et al. *Dobrovolnictví*. 1. vyd. Praha: Národní informační centrum pro mládež, Eurodesk, 2009, s. 12–13.

⁴⁰ *Metodické doporučení Ministerstva kultury pro dobrovolnictví v kultuře a umění*. II. aktualizované vydání. [Praha]: NIPOS, 2015, s. 10–11.

⁴¹ *Metodické doporučení Ministerstva kultury pro dobrovolnictví v kultuře a umění*. II. aktualizované vydání. [Praha]: NIPOS, 2015, s. 10–11.

⁴² ČESKO. *Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů*. [online]. 2002. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>.

2.5.1.2 Vysílající organizace

Vysílající organizace je dle zákona o dobrovolnické službě veřejně prospěšná právnická osoba se sídlem v ČR, která získala akreditaci Ministerstva vnitra. Jejím úkolem je výběr, příprava, evidence a vysílání dobrovolníků, s nimiž uzavírá smlouvu o výkonu dobrovolnické služby. Dobrovolnická služba může probíhat buď přímo v této organizaci, nebo v tzv. přijímající organizaci.

V takovém případě je uzavřena také smlouva mezi oběma organizacemi, která specifikuje podmínky spolupráce, dobu a obsah činnosti, zajištění pomůcek, stravování, ubytování, dohled nad činností i otázky bezpečnosti. Přijímající organizace má povinnost informovat o rizicích a přijmout opatření k jejich eliminaci. Zákon zároveň zakazuje využívat dobrovolníky k nahrazování běžné pracovní síly nebo k činnostem v rámci podnikání.⁴³

Akreditovaná organizace smí provozovat i neformální dobrovolnické aktivity na základě smlouvy dle občanského zákoníku.⁴⁴

2.5.1.3 Přijímající organizace

Přijímající organizací se rozumí takový subjekt, ve kterém dobrovolník svou dobrovolnickou službu reálně vykonává.⁴⁵ Může jí být nejen samotná vysílající organizace, ale také různé další instituce a subjekty, mezi které patří například státní orgány, organizační složky státu, příspěvkové organizace státu a územně samosprávných celků, školské právnické osoby, veřejně prospěšné právnické osoby, a výjimečně i fyzické osoby. Rozhodující je, aby dobrovolník v rámci této služby nepřebíral činnosti, které by jinak spadaly do výkonu závislé práce nebo podnikatelské činnosti.⁴⁶

Na rozdíl od vysílající organizace nemá přijímající organizace nárok na přímou finanční podporu v rámci dotačních titulů určených pro realizaci dobrovolnické služby podle zákona č. 198/2002 Sb. Přesto může mít z dobrovolnictví významný prospěch.

⁴³ ČESKO. Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů. [online]. 2002. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>.

⁴⁴ Metodické doporučení Ministerstva kultury pro dobrovolnictví v kultuře a umění. II. aktualizované vydání. [Praha]: NIPOS, 2015, s. 12.

⁴⁵ JANÍČKOVÁ, R., ZMEŠKALOVÁ, V. Metodika práce s dobrovolníky (Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011), s. 11.

⁴⁶ Metodické doporučení Ministerstva kultury pro dobrovolnictví v kultuře a umění. II. aktualizované vydání. [Praha]: NIPOS, 2015, s. 12.

Dobrovolnická činnost může být v rámci projektového financování uznána jako forma nefinančního příspěvku, tedy například jako spolufinancování jiných veřejných dotací nebo grantových výzev. V takových případech je však nezbytné, aby byla dobrovolnická práce řádně doložena a evidována, včetně smluvního vztahu mezi všemi zúčastněnými stranami.⁴⁷

2.5.1.4 Management dobrovolnictví

S rostoucím důrazem na kvalitu a udržitelnost dobrovolnických programů vznikl profesní obor management dobrovolnictví, reagující na potřebu odborného a systematického zapojování dobrovolníků. Klíčovou roli zde zastává koordinátor dobrovolníků, uznávaný v rámci Národní soustavy kvalifikací. Zodpovídá za řízení celého procesu, od náboru a zaškolení po evaluaci a případné ukončení spolupráce.⁴⁸

Efektivní management dobrovolnictví je klíčovým předpokladem pro budování profesionálního, bezpečného a stabilního dobrovolnického programu. V mnoha ohledech se jeho agenda přibližuje oblasti práce s lidskými zdroji. Koordinátor dobrovolníků však nepracuje jen s docházkou, ale především s lidskou motivací, potřebou smysluplnosti a osobní angažovaností dobrovolníků.⁴⁹

Kvalitně nastavený program, který respektuje kompetence dobrovolníků a jasně vymezuje jejich činnost, vede nejen k větší efektivitě dobrovolnické služby, ale i k pozitivní atmosféře uvnitř organizace. Dobrovolníci se v takovém prostředí cítí vítáni a oceňováni, což se promítá do jejich dlouhodobějšího zapojení. Důvěra, otevřená komunikace a možnost dalšího rozvoje zvyšují ochotu dobrovolníků setrvat a přispívat svou činností pravidelně.⁵⁰

⁴⁷ ČESKO. *Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice do roku 2030* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, 2025, 37 s. [cit. 2025-03-15]. Dostupné z: <https://dobrovolnictvi.net/wp-content/uploads/2025/01/koncepce.pdf>.

⁴⁸ NÁRODNÍ SOUSTAVA KVALIFIKACÍ. *Koordinátor/koordinátorka dobrovolníků (75-020-N)*. [online]. 2024. [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: https://www.narodnikvalifikace.cz/kvalifikace-752-Koordinatorkoordinatorka_dobrovolniku

⁴⁹ *Metodické doporučení Ministerstva kultury pro dobrovolnictví v kultuře a umění*. II. aktualizované vydání. [Praha]: NIPOS, 2015, s. 15.

⁵⁰ TOŠNER, Jiří. *Metodika dobrovolnictví v obci – jak na to?: dobrovolnictví – cesta ke spolupráci obce s občany a organizacemi a inspirace pro získání zaměstnání*. Praha: Agnes, 2014. s. 44.

Tento obor je úzce spjat s profesionalizací formálního dobrovolnictví, přičemž jeho principy jako komunikace, motivace, vyjasnění rolí či zpětná vazba jsou přenositelné i do méně organizovaného komunitního prostředí.

Gregoriniová (2015) zdůrazňuje význam systematického plánování dobrovolnického programu s důrazem na kvalitní řízení lidských zdrojů. Doporučuje třífázový přístup:

- Přípravná fáze: zahrnuje přípravu organizace i koordinátora, plánování harmonogramu a určení vhodných činností.
- Realizační fáze: zahrnuje nábor, motivaci, výcvik, mentoring, supervizi a přerazování dobrovolníků.
- Závěrečná fáze: soustředí se na evaluaci a odměňování prostřednictvím vzdělávání, kurzů či volnočasových aktivit.⁵¹

2.5.2 Neformální dobrovolnictví

Neformální dobrovolnictví je v odborné literatuře zmiňováno méně často, a když už je definováno, pak převážně v kontrastu vůči dobrovolnictví formálnímu. Frič, Pospíšilová a kol. (2010) uvádějí, že bývá označováno jako neplacená, trvající pomoc, kterou jednotlivec poskytuje mimo rámec organizace, tedy na vlastní pěst. Například Finkelstein a Brannick jej podle těchto autorů vymezují jako činnost, kdy člověk pomáhá druhým zcela samostatně, nikoli skrze instituce. Často jde o pomoc sousedům, přátelům nebo osobám v komunitě.⁵²

Definice se ale rozcházejí v tom, zda do neformálního dobrovolnictví zahrnout i pomoc příbuzným. Zatímco některé přístupy pomoc blízkým vylučují (zejména osobám ve stejné domácnosti), jiné ji připouštějí s výjimkou péče, která by se dala chápat jako osobní nebo morální závazek. Společnými znaky jsou dobrovolnost, nezištnost a absence očekávané odměny. Autoři často odlišují emocionální práci pro blízké od veřejně

⁵¹ *Metodické doporučení Ministerstva kultury pro dobrovolnictví v kultuře a umění*. II. aktualizované vydání. [Praha]: NIPOS, 2015, s. 15.

⁵² FRIČ, P., POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, Hestia, 2010, s. 11–120.

prospěšné činnosti, přičemž některé formy například odvoz souseda k lékaři také do dobrovolnictví spadají.⁵³

Analýza o stavu dobrovolnictví, sloužící jako podklad pro Koncept rozvoje dobrovolnictví v ČR 2024–2030, definuje neformální dobrovolnictví jako neplacenou službu osobám, které nejsou příbuzní. Obvykle vzniká na základě ústní dohody, čímž dochází k uzavření ústní občanskoprávní smlouvy dle zákona č. 89/2012 Sb. který s tímto typem smluvního vztahu výslovně počítá. Z uvedeného vyplývá, že pomoc poskytovaná uvnitř rodiny není v rámci oficiální definice neformálního dobrovolnictví zahrnována, neboť postrádá prvek dobrovolné angažovanosti mimo bezprostřední rodinný okruh.⁵⁴

Tento typ dobrovolnictví není vázán na akreditaci Ministerstva vnitra. Jedná se o svobodné rozhodnutí jednotlivců pomáhat druhým mimo formální struktury. Vzhledem k tomu, že neformální dobrovolnictví nepodléhá povinnému pojištění ze zákona, je možné otázku odpovědnosti řešit prostřednictvím čestného prohlášení dobrovolníka. Případně je možné použít smlouvu o dobrovolnické činnosti sepsané dle občanského zákoníku.⁵⁵

Neformální komunitní dobrovolnictví představuje spontánní a přirozenou pomoc mezi členy komunity bez institucionální koordinace. Jak uvádějí Frič a Vávra, jde o činnost, při níž jednotlivci poskytují pomoc jiným členům své komunity, přičemž tato podpora směřuje mimo jejich vlastní domácnost nebo nejbližší rodinu. Typickým znakem této formy dobrovolnictví je její spontánnost. Často reaguje na aktuální potřeby, ale může mít i pravidelný charakter. Typickými projevy jsou sousedská výpomoc, hlídání dětí, drobné opravy, péče o seniory či řešení lokálních problémů.⁵⁶

2.5.3 Krátkodobé a Dlouhodobé

Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, rozlišuje dva typy dobrovolnické činnosti podle délky zapojení, krátkodobou (do tří po době jdoucích měsíců)

⁵³ FRIČ, P., POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, Hestia, 2010, s. 11–12.

⁵⁴ HRUŠKA, L., HRUŠKOVÁ, A., TOŠNER, J. a kol. *Rozvoj dobrovolnictví v České republice: analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR*. Ostrava: ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, 2018, 11. s.

⁵⁵ *Metodické doporučení Ministerstva kultury pro dobrovolnictví v kultuře a umění*. II. aktualizované vydání. [Praha]: NIPOS, 2015, s. 12.

⁵⁶ FRIČ, P., VÁVRA, M. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha: Agnes, 2012, s. 33.

a dlouhodobou (minimálně čtyři po sobě jdoucí měsíce a více). U krátkodobého dobrovolnictví není rozhodující počet odpracovaných hodin, ale časové omezení.⁵⁷

Krátkodobé dobrovolnictví se typicky uplatňuje při jednorázových akcích, jako jsou festivaly, sportovní turnaje, sbírky nebo ekologické úklidy. Dobrovolníci zde působí bez hlubšího zaškolení a dlouhodobé spolupráce s organizací.⁵⁸

Dlouhodobé dobrovolnictví představuje formu pravidelné a opakované pomoci, která může být poskytována v průběhu celého roku. Charakteristickým rysem této formy zapojení je její trvání přesahující tři po sobě jdoucí měsíce, čímž se liší od dobrovolnictví krátkodobého. Jedná se o běžný typ dobrovolnického závazku, jenž bývá pro dobrovolníka dlouhodobě zvládnutelný a zároveň přináší organizaci stabilní a předvídatelnou podporu.⁵⁹

Matulayová (2016) přináší alternativní klasifikaci založenou na motivaci a intenzitě zapojení. Rozlišuje tři úrovně: krátkodobé dobrovolnictví (do 6 měsíců), střednědobé (cca 1 rok) a dlouhodobé (více než 2 roky). Délka zapojení tak může reflektovat jak osobní motivaci, tak schopnost organizace nabídnout smysluplnou spolupráci.⁶⁰

2.6 Oblasti dobrovolnictví

Dobrovolnictví v České republice pokrývá široké spektrum oblastí veřejného i komunitního života. Nejvíce se uplatňuje v sociálních a zdravotních službách, kultuře, sportu, vzdělávání a volnočasových aktivitách pro děti a mládež. Dobrovolníci působí také v ochraně lidských práv, humanitárních a charitativních činnostech či v rámci církevních a náboženských organizací. Významnou roli hrají dobrovolné hasičské sbory, jež kombinují veřejně i vzájemně prospěšnou činnost při krizových situacích i běžných zásazích.⁶¹ Na významu nabývá i mezinárodní dobrovolnictví, spojené s výměnou

⁵⁷ ČESKO. *Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů*. [online]. 2002. [cit. 2025-03-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>.

⁵⁸ HODÁČ, T. et al. *Dobrovolnictví*. 1. vyd. Praha: Národní informační centrum pro mládež, Eurodesk, 2009. s. 38.

⁵⁹ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2006, s. 22.

⁶⁰ MATULAYOVÁ, T., JURNÍČKOVÁ, P., DOLEŽAL, J. *Motivace k dobrovolnictví*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, s. 39.

⁶¹ ANALÝZA DOBROVOLNICTVÍ A ZAPOJENÍ OSOB 50+ DO DOBROVOLNICKÝCH AKTIVIT V ČR. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015, 12 s.

zkušeností a mezioborovou spoluprací. Roste zájem o nové formy například firemní dobrovolnictví podporované zaměstnavateli, expertní dobrovolnictví využívající odborné znalosti, a komunitní aktivity reagující na lokální potřeby.⁶²

Oficiální členění oblastí dobrovolnictví, vychází z *Analýzy o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR*. Toto rozdělení, které zohledňuje výsledky velkého šetření, se stalo výchozím rámcem i pro současnou *Koncepci rozvoje dobrovolnictví v České republice do roku 2030*. Cílem tohoto členění je přehledně popsat specifika jednotlivých oblastí a zohlednit jejich praktické i tematické překryvy. Například oblast sociálních služeb zahrnuje kromě samotného sociálního začleňování i pomoc seniorům, osobám se zdravotním postižením, dětem a mládeži či prevenci kriminality. Rovněž oblast zdravotnictví se částečně překrývá s pomocí osobám se zdravotním postižením, přičemž obě byly v analýze vedeny odděleně, ale tematicky provázány.⁶³

Na základě těchto zjištění byla dobrovolnická činnost rozčleněna do následujících oblastí: sociální služby; kultura a pomoc při zachování kulturního dědictví; zdravotnictví; ekologie a ochrana životního prostředí; prevence kriminality; práce s dětmi a mládeží; pomoc při mimořádných událostech a krizových situacích; sportovní a pohybové aktivity; rozvoj občanské společnosti a ochrana lidských práv; mezinárodní dobrovolnictví a rozvojová spolupráce; a další oblasti, mezi které patří například firemní dobrovolnictví, dobrovolnictví ve veřejné správě, nebo aktivity realizované v rámci církví a náboženských společností.⁶⁴

V následující části jsou blíže popsány pouze vybrané oblasti dobrovolnictví s přímým dopadem na život občanů ať už se jedná o oblasti typické pro formální dobrovolnictví (například sociální služby), nebo o ty, které se častěji pojí s komunitním či neformálním zapojením.

⁶² ANALÝZA DOBROVOLNICTVÍ A ZAPOJENÍ OSOB 50+ DO DOBROVOLNICKÝCH AKTIVIT V ČR. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015, 12 s.

⁶³ HRUŠKA, L., HRUŠKOVÁ, A., TOŠNER, J. a kol. *Rozvoj dobrovolnictví v České republice: analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR*. Ostrava: ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, 2018, s. 270 – 272.

⁶⁴ HRUŠKA, L., HRUŠKOVÁ, A., TOŠNER, J. a kol. *Rozvoj dobrovolnictví v České republice: analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR*. Ostrava: ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, 2018, s. 270 – 272.

2.6.1 Dobrovolnictví v sociálních službách

Vedle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, se dobrovolnictví v sociálních službách opírá rovněž o zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který klade důraz na kvalitu poskytované péče a důstojný život uživatelů sociálních služeb. Standardy kvality mimo jiné zdůrazňují potřebu zachovat běžný způsob života osob žijících v rezidenčních zařízeních, jejich integraci do místní komunity a podporu v prosazování vlastních práv a potřeb. Dobrovolníci v tomto kontextu představují cenný prostředek, jak tyto principy naplňovat přirozeným způsobem.⁶⁵

Sociální oblast patří k nejčastějším místům dobrovolnického zapojení v ČR, ale zároveň klade vysoké nároky na řízení a koordinaci. Dobrovolníci nesmí nahrazovat odborný personál a jejich činnost musí být dobře připravená,⁶⁶ jak ze strany samotných dobrovolníků, tak organizací, včetně zaškolení a podpory koordinátora. Významnou roli v tomto směru hrají dobrovolnická centra, která zajišťují metodickou, výcvikovou a supervizní podporu.⁶⁷

Dobrovolníci se nejčastěji zapojují do činnosti v domovech pro seniory, hospicích či sociálních zařízeních. Pomáhají při přímé péči o klienty, například formou návštěv seniorů a nemocných, asistencí při volnočasových aktivitách dětí, mládeže či osob se zdravotním postižením, nebo prostřednictvím mentoringových programů. Dobrovolníci se rovněž podílejí na organizaci jednorázových sportovních, kulturních a charitativních akcí či sbírek.⁶⁸

Vedle přímé práce s klienty poskytují dobrovolníci cennou podporu i v zázemí organizací, a to při administrativě, technické výpomoci, drobných opravách nebo jako IT konzultanti. V azylových domech, dětských domovech nebo nízkoprahových klubech pomáhají s doučováním, přípravou volnočasových aktivit, asistencí pracovníkům či lektorům. V kontaktních a komunitních centrech se mohou podílet na distribuci potravinových a hygienických balíčků. Případně mohou pomáhat seniorům v domácím

⁶⁵ ARONOVÁ, K. a kol. *Dobrovolnictví v domovech pro seniory: příklady dobré praxe* [online]. Praha: HESTIA, o. s., 2008 [cit. 2025-03-08]. Dostupné z: <https://www.hest.cz/cdn/public/001000.pdf>

⁶⁶ ANALÝZA DOBROVOLNICTVÍ A ZAPOJENÍ OSOB 50+ DO DOBROVOLNICKÝCH AKTIVIT V ČR. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015, s. 13.

⁶⁷ KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ, *Metodika dobrovolnictví v sociálních službách*: [online]. Praha: HESTIA, o. s., 2012 [cit. 2025-03-08]. Dostupné z: <https://www.hest.cz/res/data/012/001597.pdf>

⁶⁸ ŠIMKOVÁ, Svatava (ed.). *Dobrovolníci mění svět: sborník příkladů dobré praxe*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. s. 24.

prostředí, a to nákupy, venčením mazlíčků, pokud to jejich zdravotní stav neumožňuje či návštěvou a společným posezením.⁶⁹

Příkladem dobré praxe je projekt Mosty realizovaný Mezigeneračním a dobrovolnickým centrem TOTEM v Plzni. Vznikl během pandemie jako krizová linka pro seniory a postupně se rozvinul v dlouhodobou službu. Dobrovolníci pomáhají s nákupy, doprovodem k lékaři, venčením psů nebo telefonickým kontaktem. Projekt reaguje na aktuální potřeby, podporuje setrvání seniorů v domácím prostředí a zprostředkovává lidský kontakt v náročných životních situacích.⁷⁰

2.6.2 Dobrovolnictví v kultuře

Dobrovolníci v oblasti kultury a péče o kulturní dědictví přispívají k rozvoji a udržitelnosti kulturních institucí. Pomáhají při obnově památek, podpoře komunitního kulturního života i v chodu muzeí, galerií, knihoven a divadel. V zahraničí, především ve Velké Británii, má dobrovolnictví v kulturních institucích dlouhou tradici. Příkladem může být Britské muzeum, kde se na jeho chodu podílí rozsáhlý tým dobrovolníků.⁷¹

Dobrovolníci působí jako lektori, edukátoři, kurátoři výstav, administrativní pomocníci či asistenti při digitalizaci sbírek a archeologických výzkumech. V divadlech zastávají technické role, pomáhají se scénografií, uvádějí návštěvníky nebo zajišťují hladký průběh akcí.⁷²

Kromě zapojení do činnosti konkrétní organizace či spolku se mohou dobrovolníci účastnit také tzv. workcampů, které zpravidla spadají do kategorie krátkodobých, několikadenních akcí. Dobrovolníci v těchto případech obvykle vyjíždějí pomoci tam, kde je aktuálně potřeba. Největší organizací, která s tímto typem dobrovolníků dlouhodobě spolupracuje, je Hnutí Brontosaurus „*S tradicí přes 50 let a více jak 1500*

⁶⁹ DOBROVOLNICTVÍ PLZEŇSKÝ KRAJ. Chci pomáhat [online]. Plzeň: Plzeňský kraj, [cit. 2025-03-08]. Dostupné z: <https://dobrovolnictvi-plzenskykraj.cz/chci-pomahat/>

⁷⁰ MEZIGENERAČNÍ A DOBROVOLNICKÉ CENTRUM TOTEM, z.s. Projekt MOSTY [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.totemplzen.cz/bolevec/projekt-mosty/>

⁷¹ Metodické doporučení Ministerstva kultury pro dobrovolnictví v kultuře a umění. II. aktualizované vydání. [Praha]: NIPOS, 2015, s. 10–11. ISBN 978-80-7068-292-0.

⁷² MÜLLEROVÁ, Magdalena (ed.). Dobrovolníci pro kulturu: dobrovolnická činnost v kulturních organizacích. Praha: Česká kancelář programu Culture, nákladem Institutu umění – Divadelního ústavu, 2011. s. 35–36.

členů každý rok sázíme stromořadí, obnovujeme mokřady, pečujeme o ptačí budky nebo renovujeme hrady a zámky.“⁷³

Za pozornost bezesporu stojí příklady dobrovolnických aktivit realizovaných v Plzeňském kraji. Jedním z výrazných projektů je obnova bývalého pivovaru v obci Chříč, který byl s pomocí dobrovolníků zachráněn před demolicí a proměněn v chráněnou dílnu. Objekt pivovaru se sladovnou, objevený v roce 2009 skupinou nadšenců ve zdevastovaném stavu, se díky založení spolku Propolis a tisícům odpracovaných dobrovolnických hodin proměnil v živé kulturní, společenské a vzdělávací centrum. Kromě obnovy samotné památky a vzniku chráněné dílny se v areálu pravidelně konají umělecké, taneční a řemeslné kurzy, letní festivaly, tábory pro děti a další komunitní akce.⁷⁴⁷⁵

Dalším významným příkladem zapojení dobrovolníků do péče o kulturní dědictví je postupná obnova kláštera v Chotěšově, jehož historie sahá až do 13. století. Od roku 2000 se na záchranných, údržbových a kulturních aktivitách podílely stovky dobrovolníků, jejichž činnost od roku 2006 koordinoval spolek Chotěšovská vlna. Tento spolek vznikl jako iniciativa pravidelně se zapojujících dobrovolníků a významně přispěl k revitalizaci areálu. Ačkoli spolek v roce 2023 ukončil svou činnost, dobrovolnické aktivity v klášteře pokračují. Dnes se do nich zapojují jednotlivci, organizované skupiny i studenti Gymnázia a Střední odborné školy Rokycany.^{76 77}

2.6.3 Dobrovolnictví v ekologii

Dobrovolnictví v oblasti ekologie a ochrany životního prostředí má v českém prostředí hluboké kořeny sahající až do 19. století.⁷⁸ Dnes zde působí stovky organizací a spolků, které zapojují desítky tisíc dobrovolníků do péče o přírodní lokality, výsadby

⁷³ Hnutí BRONTOSAURUS. *O Brontosauroidi* [online]. [cit. 2025-03-07]. Dostupné z: <https://brontosaurus.cz/o-brontosauroidi/>

⁷⁴ PIVOVAR CHŘÍČ. *Akce a dobrovolnictví*. [online]. [cit. 20. 3. 2025]. Dostupné z: <https://www.pivovarchric.cz/akce/>

⁷⁵ PIVOVAR CHŘÍČ. *Příběh pivovaru – reportáž*. [online]. YouTube. [cit. 20. 3. 2025]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=SGXIP-Kd9U4>

⁷⁶ VEČER PRO KLÁŠTER. *O klášteře*. [online]. [cit. 20. 3. 2025]. Dostupné z: <https://www.vecerproklaster.cz/o-klasteru>

⁷⁷ MĚSTO ROKYCANY. *Dobrovolnictví na gymnáziu a SOŠ Rokycany se úspěšně rozvíjí*. [online]. [cit. 20. 3. 2025]. Dostupné z: <https://www.rokycany.cz/dobrovolnictvi-na-gymnaziu-a-sos-rokycany-se-uspesne-rozviji/d-909661>

⁷⁸ ŠIMKOVÁ, S. (ed.). *Dobrovolníci mění svět: sborník příkladů dobré praxe*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. s. 55.

stromů, ochrany ohrožených druhů, budování naučných stezek či strážní služby v chráněných územích. Významnou součástí těchto aktivit je také ekologická výchova a osvěta veřejnosti.⁷⁹

Mezi nejviditelnější iniciativy patří celostátní akce Uklid'me Česko, která vznikla v roce 2012 a od roku 2014 organizuje dobrovolné úklidy veřejného prostoru.⁸⁰ Z původních 6 000 dobrovolníků a 280 akcí v prvním roce se projekt do roku 2023 rozrostl na více než 5 000 úklidů s účastí téměř 225 000 lidí. Tento vývoj potvrzuje rostoucí zájem o ekologické dobrovolnictví a sílící občanskou angažovanost v péči o životní prostředí.⁸¹

Popsané oblasti dobrovolnictví představují pouze výběr z široké škály činností, do nichž se lidé zapojují. Významnou roli v tomto směru hrají místní spolky a organizace, které jsou oporou komunitního života a často propojují více tematických oblastí například kombinují sport s environmentální výchovou, kulturní akce se sociální pomocí nebo volnočasové aktivity s mezigeneračním setkáváním. Jejich činnost ukazuje, jak různorodé a prakticky přínosné může být dobrovolnictví na úrovni obcí.

⁷⁹ DOBROVOLNICKÉ CENTRUM, o. s. *Lesy a dobrovolnictví*. Ústí nad Labem: Dobrovolnické centrum, o. s., 2011, s. 13.

⁸⁰ UKLID'ME ČESKO. Základní informace [online]. 2024 [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.uklidmecesko.cz/about/zakladniInformace/>

⁸¹ WIKIPEDIE: Otevřená encyklopedie. *Uklid'me Česko* [online]. 2024 [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ukli%C4%8Fme_%C4%8Cesko

3 Organizace podporující dobrovolnictví v obcích

Dobrovolnictví se promítá do všech oblastí života obce. Od zdravotní a sociální péče, přes vzdělávání, ochranu životního prostředí, kulturu, až po pomoc při zvládání následků přírodních katastrof. Ať už jde o formální či neformální dobrovolníky, členy spolků nebo jednotlivce, kteří nejsou nikde organizováni, jejich činnost přináší obci jednoznačný přínos. I když je možné dobrovolnickou práci vyjádřit ekonomicky, například pomocí odhadované hodnoty odpracovaných hodin, skutečný význam dobrovolnictví tuto rovinu přesahuje. Dobrovolnická činnost posiluje mezilidské vztahy, pocit sounáležitosti s místem, ve kterém žijeme a budování důvěry mezi obyvateli obce.⁸²

3.1 Junák – český skaut

První skautský oddíl pod vedením Antonína Benjamina Svojsíka byl založen v roce 1911.⁸³ Hnutí se rychle rozšířilo a postupně se stalo významnou součástí výchovy dětí a mládeže. Přestože bylo v průběhu 20. století několikrát násilně přerušeno totalitními režimy, vždy se dokázalo obnovit. Dnes v České republice působí zejména organizace Junák – český skaut, která sdružuje desítky tisíc členů napříč věkovými kategoriemi a patří k největším dobrovolnickým organizacím v zemi.⁸⁴

Moderní skautské oddíly hrají důležitou roli v komunitním životě obcí. Kromě pravidelných schůzek a víkendových výprav pořádají celospolečenské akce jako jsou letní tábory, dny otevřených dveří, pomoc při úklidu veřejných prostranství, sousedská setkání nebo vzdělávací programy pro děti i dospělé.⁸⁵ Skauti často spolupracují s místními samosprávami, školami i dalšími spolky a zapojují se do dobrovolnictví při mimořádných událostech.⁸⁶ Přínos skautingu spočívá nejen ve výchově aktivních

⁸² GREGORINIOVÁ, J., KLEMENTOVÁ, P. *Dobrovolnictví v kultuře a umění: staré otázky a nové výzvy: sborník příspěvků z konference*. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS), 2021, s. 35.

⁸³ JUNÁK – ČESKÝ SKAUT. Oficiální webové stránky [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz>

⁸⁴ ŠIMKOVÁ, Svatava (ed.). *Dobrovolníci mění svět: sborník příkladů dobré praxe*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. s. 49.

⁸⁵ JUNÁK – český skaut. Oficiální webové stránky [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz>

⁸⁶ JUNÁK – ČESKÝ SKAUT. Skauti a skautky po povodních: sbírky i dobrovolnická pomoc, zničené klubovny [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauti-a-skautky-po-povodnich-sbirky-i-dobrovolnicka-pomoc-znicene-klubovny/>

a odpovědných občanů, ale i v posilování komunitních vazeb, mezigeneračního porozumění a dlouhodobé udržitelnosti místního života.⁸⁷

3.2 Sbor dobrovolných hasičů

První český dobrovolný hasičský sbor byl založen v roce 1864 ve Velvarech Karlem Krohnem. Postupně se podobné spolky začaly zakládat v dalších obcích, kde sehrávaly klíčovou roli nejen v požární ochraně, ale i v komunitním a společenském životě⁸⁸

Z právního hlediska jsou sbory dobrovolných hasičů v České republice organizovány jako spolky podle občanského zákoníku.⁸⁹ Aktuálně je napříč celou Českou republikou více než 7 000 sborů ve kterých funguje 353 134 členů, z čehož je 94 854 dětí a mládeže do 26 let.⁹⁰

Je však třeba rozlišovat mezi samotným sborem dobrovolných hasičů jako spolkem a jednotkou sboru dobrovolných hasičů obce, kterou zřizuje obec jako jednotku požární ochrany dle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně.⁹¹ Kavan (2014) upozorňuje, že i činnost jednotek sboru dobrovolných hasičů odpovídá definici formálního dobrovolnictví, tak jak jej popisují Frič a Pospíšilová (2010), a to „*vzhledem k jejich dlouhodobému, plánovanému a svobodně zvolenému prosociálnímu chování ve prospěch cizích druhých osob*“. Z tohoto pohledu lze i tyto členy chápat jako zvláštní kategorii dobrovolníků, kteří kombinují prvky občanské angažovanosti s plněním úkolů vymezených legislativou.⁹²

Sbory dobrovolných hasičů tak dlouhodobě představují nejen významnou součást systému požární ochrany, ale také stabilní pilíř komunitního života. Jejich přínos dalece

⁸⁷ JUNÁK – ČESKÝ SKAUT. Oficiální webové stránky [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz>

⁸⁸ OBEC ČÍŽKOV. Historie hasičů v ČR [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.obec-cizkov.cz/cs/cizkov/sbor-dobrovolnych-hasicu/historie-hasicu-v-cr/R56-A1149/>

⁸⁹ ROK V OBCI. Sbory dobrovolných hasičů [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.rokvobci.cz/rukovet-starosty/detail/219-sbory-dobrovolnych-hasicu/>

⁹⁰ SDRUŽENÍ HASIČŮ ČECH, MORAVY A SLEZSKA. Oficiální web SH ČMS [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.dh.cz/>

⁹¹ ROK V OBCI. Sbory dobrovolných hasičů [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.rokvobci.cz/rukovet-starosty/detail/219-sbory-dobrovolnych-hasicu/>

⁹² KAVAN, Š. Jednotky dobrovolných hasičů a sdružení dobrovolných hasičů při povodních. In: DOSTÁL, J., SOUKOPOVÁ, J. (ed.). *Dobrovolnictví a nestátní neziskové organizace při řešení následků povodní v ČR: sborník z workshopu a semináře Protipovodňového vzdělávacího a výzkumného centra*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 115.

přesahuje rámec zásahů u požárů či mimořádných událostí, věnují se také práci s mládeží, organizaci kulturních a sportovních akcí, pořádání společenských zábav a dobročinných aktivit, které posilují mezilidské vztahy a soudržnost v obcích.⁹³

3.3 Sokol

Sokol, založený 16. února 1862 v Praze Miroslavem Tyršem a Jindřichem Fügnerem, představuje jednu z nejstarších tělovýchovných organizací v České republice. Od svého vzniku sehrává klíčovou roli nejen v oblasti tělesné výchovy, ale i v kulturním a společenském životě českých obcí. Dnes Sokol působí v přibližně 1 000 městech a obcích a sdružuje kolem 160 000 členů, z nichž 48 % tvoří mládež do 18 let.⁹⁴

Česká obec sokolská je organizována jako spolek s pobočnou strukturou, v níž hlavní spolek sdružuje sokolské župy a tělocvičné jednoty. Tato organizační podoba umožňuje decentralizované působení v jednotlivých obcích, zatímco zároveň zajišťuje koordinaci a metodické vedení na celostátní úrovni. Díky tomu se může Sokol aktivně zapojovat do komunitního života napříč republikou a oslovovat široké spektrum věkových i zájmových skupin.⁹⁵

Sokolské jednoty se významně podílejí na komunitním životě, pořádají sportovní soutěže, dětské dny, kulturní vystoupení, plesy, vzdělávací aktivity nebo mezigenerační setkání. V mnoha obcích jsou jejich tělocvičny a areály důležitým místem společenského dění. Díky svému otevřenému přístupu a dlouholeté tradici zůstává Sokol respektovaným hybatelem občanské angažovanosti a dobrovolnické činnosti v místních komunitách.⁹⁶

⁹³ SDRUŽENÍ HASIČŮ ČECH, MORAVY A SLEZSKA. Oficiální web SH ČMS [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.dh.cz/>

⁹⁴ ČESKÁ OBEC SOKOLSKÁ. Poslání a symbolika Sokola [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.sokol.eu/sokol-poslani-symbolika>

⁹⁵ PROSOKOLY.CZ. Organizační struktura ČOS [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://prosokoly.sokol.eu/organizacni-struktura>

⁹⁶ ČESKÁ OBEC SOKOLSKÁ. Plzeňská župa – akce [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.sokol.cz/zupa/11-plzenska/2/akcesokolcz>

4 Analýza dobrovolnictví jako nástroje rozvoje obcí

4.1 Metodologie zpracování

Pro sběr dat byly využity polostrukturované rozhovory se třemi respondenty: starostkou města Touškov, starostou městyse Žinkovy a koordinátorkou projektu Dycky spolu! realizovaného v rámci Místní akční skupiny svatého Jana z Nepomuku. Výběr obcí byl proveden na základě několika kritérií: přítomnost aktivního dobrovolnického života, existence funkčních komunitních struktur, osobní angažovanost starosty nebo členů zastupitelstva ve spolkové činnosti a ochota respondentů účastnit se průzkumu. Autorka záměrně vybrala dvě rozdílné obce, ve kterých probíhá dobrovolnická činnost primárně prostřednictvím neformálních spolků, a jeden projekt (Dycky spolu!), který je veden externím subjektem, tedy Místní akční skupinou svatého Jana Nepomuckého a má oproti obcím formálněji nastavený model dobrovolnictví.

Zahrnutí pohledu Dycky spolu! bylo motivováno potřebou porovnat dva rozdílné přístupy k organizaci komunitního dobrovolnictví, tedy odspoda řízené aktivity místních obyvatel podporované obcí versus profesionálněji řízený komunitní projekt koordinovaný zvenčí. Rozhovory proběhly v období od 1. 3. do 25. 3. 2025 přímo v sídlech respondentů. Všichni účastníci byli předem seznámeni s cílem průzkumu a udělili souhlas s nahráváním rozhovorů i použitím neanonymizovaných výpovědí.

Metoda polostrukturovaného rozhovoru byla zvolena pro možnost skloubit otevřenější rozhovor s udržení srovnatelné struktury výpovědí. Dotazy byly koncipovány na základě tematických okruhů: struktura dobrovolnických aktivit, formy zapojení obyvatel, podpora ze strany obce, přínosy, výzvy a inspirativní příklady.

Nahrané rozhovory byly doslovně přepsány, uspořádány podle otázek a porovnávány metodou komparativní analýzy případů, která umožňuje identifikovat společné znaky i odlišnosti v přístupech jednotlivých subjektů.

Pro lepší zasazení rozhovorů do kontextu byl ke každé obci sestaven stručný popis, který obsahuje základní geografické a demografické informace. Tyto údaje byly získány z veřejně dostupných zdrojů, oficiálních webových stránek obcí a doplněny o interní informace poskytnuté respondenty.

4.2 Charakteristika zkoumaných obcí

Pro lepší zasazení průzkumu do kontextu je vhodné představit základní informace o obcích, ve kterých průzkum probíhal. Touškov i Žinkovy se nacházejí v Plzeňském kraji, avšak svou velikostí, zázemím i způsobem organizace komunitních aktivit se výrazně liší.

4.2.1 Město Touškov

Touškov je město ležící přibližně 13 kilometrů západně od Plzně, s rozlohou 9,63 km² a zhruba 2 400 obyvateli.⁹⁷ Spadá do okresu Plzeň-sever a je členem mikroregionu Touškovsko.⁹⁸ Místní spolkový život je zde velmi rozmanitý a výrazně přispívá ke komunitnímu dění. Působí zde Sbor dobrovolných hasičů, TJ Sokol, Spolek Paprsek zaměřený na práci s dětmi, Spolek Táborových ohňů, a především Spolek Náš Touškov, který zastřešuje široké spektrum kulturních a komunitních aktivit.⁹⁹

Dle Toušovského kalendáře, proběhlo v roce 2024 53 akcí pro veřejnost, přičemž toto číslo pravděpodobně není konečné.¹⁰⁰ Pořadateli byly město Touškov, kulturní centrum a jednotlivé spolky. Spolek Náš Touškov zorganizoval podle výpovědi starostky celkem 24 akcí. Město podporuje spolkovou a komunitní činnost nejen propůjčením prostor a pomocí s propagací, ale i finančně. Počet dobrovolníků pomáhajících na jednotlivých akcích mi není znám, neboť si obec tyto data neeviduje.

V roce 2024 poskytlo město Touškov (na základě zaslaného interního dokumentu) celkem 685 000 Kč. Největší částka byla přidělena TJ Sokol (270 000 Kč), následovaný spolky Paprsek a Spolek Náš Touškov (shodně po 110 000 Kč). Dále byly podpořeny i menší organizace jako Klub táborových ohňů (50 000 Kč), Český rybářský svaz (30 000 Kč), SDH – mladí hasiči (40 000 Kč), Český svaz včelařů (8 000 Kč), vodní záchranná služba (15 000 Kč) a kynologický klub (7 000 Kč). Město rovněž podpořilo i subjekty mimo Touškov, například Hospic sv. Lazara či Linku bezpečí.

⁹⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistické údaje o obcích – Touškov* [online]. 2024 [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz>

⁹⁸ MĚSTO TOUŠKOV. *Kalendář akcí – kultura a sport* [online]. [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.touskov.cz/kultura-a-sport/kalendar-akci/>

⁹⁹ MĚSTO TOUŠKOV. *Organizace působící v obci* [online]. [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.touskov.cz/organizace/>

¹⁰⁰ NÁŠ TOUŠKOV. *Kalendář akcí* [online]. [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.nastouskov.cz/kalendar>

Město Touškov zde nefunguje pouze jako pasivní dárce finančních prostředků, ale aktivně spoluutváří komunitní prostor skrze spolupráci na organizaci akcí.

4.2.2 Městys Žinkovy

Městys Žinkovy se nachází přibližně 30 kilometrů jihovýchodně od Plzně, v okrese Plzeň-jih. Má rozlohu 17,03 km² a přibližně 650 obyvatel. Obec je součástí dobrovolného svazku obcí Nepomucko.¹⁰¹

Komunitní život v obci je založen převážně na tradičních spolcích, mezi které patří zejména Sbor dobrovolných hasičů, TJ Sokol a zahrádkáři.¹⁰² Tyto organizace pravidelně pořádají kulturní, společenské a sportovní akce, které doplňují činnost neformální skupiny seniorek sdružených v tzv. Akademii pro seniory. Spolky mohou využívat obecní prostory, přispívat do místního zpravodaje nebo informovat veřejnost prostřednictvím webu a Facebooku městyse. Mimo funkčních spolků je v obci také akční Místní akční skupina svatého Jana Nepomuckého s komunitním projektem Dycky Spolu!

Finanční podpora ze strany obce je omezená. Ve schváleném rozpočtu na rok 2024 byly v rámci položky „ostatní zájmová činnost“ vyčleněny prostředky ve výši 5 000 Kč pro Český zahrádkářský svaz a po 6 000 Kč pro Český svaz včelařů a místní turistický spolek. Jiné položky, které by směřovaly přímo na komunitní nebo spolkovou činnost, se v dostupném rozpočtu neobjevily.¹⁰³

¹⁰¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistické údaje o obcích – Žinkovy* [online]. 2024 [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz>

¹⁰² MĚSTYS ŽINKOVY. *Spolky a sdružení v obci* [online]. [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.zinkovy.cz/mestys/spolky-sdruzeni/>

¹⁰³ MĚSTYS ŽINKOVY. *Rozpočet na rok 2024* [online]. Úřední deska. [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.zinkovy.cz/urad/uredni-deska/mestys-zinkovy-rozpocet-na-rok-2024-897.html?ftresult=rozpo%C4%8Det>

4.3 Komparativní analýza rozhovorů

1. Jak byste popsal/a dobrovolnictví v obci, konají se zde komunitní a dobrovolnické akce?

Dobrovolnictví je v obou sledovaných obcích významnou součástí komunitního života a starostové jej vnímají jako přirozenou a živou formu občanské angažovanosti. Z následujících výpovědí vyplývá, že klíčovým předpokladem dobře fungujícího dobrovolnictví je existence stabilních spolků a osobní zapojení jejich členů včetně samotných představitelů obcí.

V Touškově starostka akcentuje činnost spolku Náš Touškov, jehož je aktivní členkou. *„My jsme ten Spolek Náš Touškov, pokud budu mluvit za něj, protože ten je takový úplně nejvíc aktivní, z hlediska různorodosti, z hlediska toho, kam se všude profiluje a není úzce specializovaný.“* Spolek vznikl v roce 2019 s cílem vytvořit otevřenou a propojující platformu pro komunitní aktivity: *„Přišlo nám, že každý si chodil jenom do těch svých spolků a byla tady jakási... nechci říct rivalita, ale prostě takový to: ‘já chodím k hasičům, tak nebudu chodit tam’. A ten náš cíl byl takový, aby se ta komunita spojila.“* Vedle Našeho Touškova zmiňuje i další tradiční spolky jako jsou TJ Sokol, dobrovolní hasiči, spolek táborových ohňů nebo spolek Paprsek, které se specializují na konkrétní oblasti, a to na sport, požární ochranu nebo práci s dětmi.

Spolek Náš Touškov se podle starostky profiluje různorodě: *„Máme udělaný takovej průřez. Z každý tý větve to má někdo na starosti a něco je mu blízký.“* Mezi konkrétní akce patří Tříkrálová sbírka, ekologická akce Uklid'me Touškov a Kůstí, Lívancové běhy pro rodiny s dětmi, tematické výlety, vánoční koncerty nebo pletení adventních věnců. Celkem má spolek až 150 členů z čehož se aktivně na činnosti podílí zhruba deset lidí: *„Pletení adventních věnců má na starosti paní, která miluje designování a dekorace. Ty běhy má zase na starosti někdo jiný.“*

Také starosta Žinkov je osobně zapojen do spolkové činnosti, který je členem Sboru dobrovolných hasičů. V rozhovoru popisuje dobrovolnictví jako kombinaci činnosti tradičních spolků (hasiči, zahrádkáři, Sokol) a aktivit podporovaných místní akční skupinou svatého Jana z Nepomuku. Vyzdvihuje dobrou spolupráci s místní akční skupinou, která má v obci k dispozici zázemí pro pravidelná setkávání a provozuje

komunitní formy pomoci: „*Je tady potravinová banka, šatník... tyhle ty věci, si myslím, že jsou fajn, že to funguje. A i díky Evě, která je patronkou téhle aktivity.*“

Vedle formálních struktur (čímž není myšleno formální dobrovolnictví, tak jak je popisováno výše) zmiňuje také neformální skupinu seniorek, která si organizuje vzdělávací programy a výlety v rámci tzv. Akademie pro seniory. Tradiční spolky podle něj přirozeně doplňují komunitní život: „*Máme tady vlastně ještě zahrádkáře, Sokol, takže tyhle spolky se zapojují i do dění té obce, takže si myslím, že se to doplňuje.*“ Hasiči se podílejí nejen na technickém a bezpečnostním zajištění akcí, ale zároveň organizují vlastní kulturní a společenské události, které jsou pevně zakotvené v kalendáři obce a každoročně se opakují.

Koordinátorka projektu Dycky spolu! místní akční skupiny Eva Valmová jej popisuje jako prostor pro obyvatele ohrožené sociálním vyloučením, jsou to lidé, kteří by se do klasických komunitních akcí často nezapojili. Cílem je nabídnout jim nejen bezpečné místo, ale i příležitost postupně se aktivizovat a stát se součástí komunitního dění. „*Dobrovolníci se podílejí na provozu šatní skříně, výdeji potravinové pomoci a zapojují se i do provozu komunitní kavárny.*“

Komunitní klub slouží dětem i dospělým a funguje pět dní v týdnu. Aktivita vycházejí z potřeb samotných účastníků a postupně se formují směrem „zevnitř ven“. „*Nejdřív jsme všechno dělali s klienty, ale dnes už přicházejí lidé, kteří chtějí být součástí. Vznikla silná skupina.*“

2. Které oblasti si myslíte, že jsou ve vaší obci nejvíce pokryty dobrovolnickou činností?

Dobrovolnická činnost v Touškově i Žinkovech je nejvíce spojena s kulturními aktivitami, významnou roli však hrají také oblasti sportu a ekologie. V případě Žinkov se k těmto oblastem přidává i podpora sociálně znevýhodněných obyvatel. V obou obcích jsou hybnou silou dobrovolnictví především místní spolky a konkrétní komunitní události. V Žinkovech je navíc významná i činnost Místní akční skupiny.

Starostka města Touškov rozděluje oblasti dobrovolnictví podle činnosti jednotlivých spolků. Vyzdvihuje především aktivity hasičů a TJ Sokol: *„Hodně díky hasičům, protože ti mají sportovní hasiče, mladý hasiče, a TJ Sokol... je to ta sportovní a sportovně vzdělávací oblast.“* Spolek Náš Touškov, se pak zaměřuje převážně na kulturní oblast: *„My... pokrýváme tu kulturu. Tu kulturně, možná někdy i částečně sportovní, ale spíš bych řekla takový ty kulturní rodinný akce.“* Konkrétním příkladem dobrovolnického úsilí v oblasti kultury jsou například běhy nebo Slavnosti chleba, které spolek pořádá ve spolupráci s místní farností a panem Sebero každý rok v září: *„To je tady prostě úplně plno vždycky... A to je opět něco, co ani jeden z těch spolků (hasiči, TJ skol či paprsek) nikdy dělat nebudou. A my jsme si to jako by nastudovali, to je organizace, kdy na tu akci přijde 500 lidí, takže už ta akce musí mít nějaký úroveň.“* Starostka popisuje, že dnes se na akci těší nejen návštěvníci, ale i samotní dobrovolníci: *„V červenci už mi sami píšou: ‚Hele, bude schůze, nezapomněla si na slavnosti?‘“* Dobrovolnictví se zde pojí s pozitivním očekáváním a pocitem sounáležitosti. Aktivní je i členská základna: *„Na spolkovou schůzi přišlo aktivních 35 lidí... a třeba na těch běhách obsloužíme 150 dětí.“*

V obci Žinkovy starosta rozděluje oblasti podle činnosti spolků a místní akční skupiny. Uvádí: *„Jako když to vezmu za ty hasiče a ty spolky, který tady jsou organizovaný, tak je to ta kultura.“* Zmiňuje, že zahrádkáři pořádají zájezdy a hasiči různé akce, čímž přispívají k veřejnému a společenskému dění. Na rozdíl od Touškova se zde vedle kulturních aktivit více projevuje sociální rozměr dobrovolnictví, a to díky činnosti Dycky spolu!: *„Zase když vezmu tu masku, tak to se zase zaměřuje na tu komunitu, že pomáhá tím lidem, kteří to potřebují. Je tady ta šatní skříň, potravinová banka...“* Starosta dále uvádí, že lidé v rámci těchto aktivit *„vytváří nějaké ty ruční práce a výrobky, které jsou schopny potom nabídnout, když je nějaká společenská akce,“* čímž propojuje sociální a kulturní rovinu komunitního zapojení.

3. Jakým způsobem se občané nejčastěji zapojují do komunitních a dobrovolnických aktivit?

Zapojování občanů do dobrovolnických aktivit probíhá v obou obcích přirozeně a často na základě osobního zájmu či vztahu k určitému typu akce nebo činnosti. Přístupy k tomu, jak se lidé přidávají, se však v některých ohledech liší.

V Touškově starostka popisuje, že zapojování občanů probíhá často na základě osobní motivace a potřeby realizovat vlastní nápady. V rámci Spolku Náš Touškov dostávají členové prostor rozvíjet své zájmy pod jeho záštitou. *„To je úplně nejčastější, že si ten člen spolku chce zrealizovat nějakou svoji myšlenku,“* uvádí starostka a popisuje konkrétní případ nového člena z nově vzniklé čtvrti, který se po dvou letech pasivního členství rozhodl uspořádat filmový festival. Podobně se zapojují i senioři *„dvě důchodkyně nám na schůzi řekly, že by nám chtěly s něčím pomoci, když už to nemůže být finančně.“* Každý přispívá podle svých možností, někdo organizačně, jiný materiálně nebo pomocí během akcí. Zároveň zdůrazňuje, že ve spolku dobrovolníci nikdy nedostávají finanční odměnu: *„Jakmile bychom jednou začali platit, byl by to konec.“*

V Žinkovech je podle starosty zapojení podobně rozvrstvené. Základ obvykle tvoří malé organizační jádro, které připravuje akce, a širší okruh lidí se přidává při jejich realizaci. *„Vždycky v tom spolku to táhne pět, šest lidí, možná méně, a pak se další nabalují, když potom je nějaká velká akce.“* Uvádí jako příklad výročí 145 let hasičského sboru, kdy hlavní organizaci zajišťovalo několik členů, ale další se postupně připojovali, jakmile se blížil termín. Společné akce pak podle něj přirozeně sjednocují různé členy i pomocníky: *„Ty lidi se dají dohromady a když je ta akce, tak se sejdou a je to společná akce.“*

V případě Dycky spolu! se dobrovolnictví rozvíjí především v rámci provozu komunitního prostoru. Dobrovolníci zde zajišťují každodenní chod, hlavně výdej potravinové pomoci, péči o šatní skříň nebo obsluhu komunitní kavárny. *„Starají se o to sami, já jsem tu jen jako podpora,“* uvádí koordinátorka Eva Valmová. Mnozí z nich byli původně klienty projektu, postupně se však aktivizovali.

4. Jak se účast občanů na těchto aktivitách vyvíjela v posledních letech? Zaznamenali jste nárůst, pokles nebo stabilní zájem?

Vývoj účasti občanů na komunitních a dobrovolnických aktivitách se v obou obcích vyvíjel odlišně, především v souvislosti s pandemií covidu, ale také v závislosti na vnitřní kapacitě a dynamice spolků.

V Touškově podle starostky počet dobrovolníků i návštěvníků akcí v posledních letech roste. Uvádí, že poptávka po akcích je natolik vysoká, že je nutné plánování a výběr: „*Určitě, jo. Jde nahoru a musím říct, že my ty akce musíme jako už i selektovat. Na co vystačíme, na co nevystačíme.*“ V hlavní sezóně od května do září probíhá tolik událostí, že je náročné je všechny zvládat: „*To když se pak kouknu do svého diáře, tak mám jakoby každý víkend někde být.*“ Pokud jde o samotné dobrovolnické zapojení, hodnotí situaci jako stabilní, počet aktivních lidí neklesá, ale ani automaticky neroste.

V rámci Spolku Náš Touškov je podle starostky účast na dobrovolnických aktivitách dlouhodobě stabilní a postupně se přidávají nové tváře. „*Každý rok přibudou nějaký tváře. Samozřejmě máme i starší členy, kteří chodí méně často, ale to aktivní jádro se nemění.*“ Zapojení tedy zůstává konstantní, přičemž komunita si udržuje motivaci přirozenou cestou.

V Žinkovech starosta situaci popisuje opačně. Pandemie covidu podle něj znamenala zásadní zlom: „*Předtím covidem ty akce byly a lidi se scházeli víc, teď je to takový trochu jiný, no. Zase se to rozbíhá, ale už to není ono.*“ Kromě samotné pandemie zmiňuje i ztrátu míst pro přirozené setkávání, zejména uzavření místní hospody, které podle něj sehrálo roli: „*Lidi se nemají kde scházet, takže se drobet odnaučili pravděpodobně sdružovat.*“ Přesto ale uvádí pozitivní příklad nedávné akce pořádané hasičským sborem – oslava Mezinárodního dne žen, která v obci proběhla poprvé: „*Přišlo nečekaně skoro 50 žen. Tak jsem měl docela radost, že se to povedlo, že se to líbilo.*“

Také Dycky spolu! zaznamenává postupné posílení jádra dobrovolníků. Eva Valmová popisuje, že ačkoliv jsou výkyvy přirozené, zájem o zapojení roste: „*Někdy jsme nahoře, někdy dole, ale zajímá to daleko víc lidí.*“ Důležitým momentem bylo i to, že si účastníci postupně uvědomili svou roli: „*V září jsme měli akci, dali jsme jim cedulky 'dobrovolník' a hned bylo vidět, jak zářili.*“ Zvýšení motivace tedy pramení i z vědomí vlastní hodnoty a přijetí v komunitě.

5. Je Vám znám důvod, proč občané na těchto akcích pomáhají? Co je jejich motivace a co si myslíte, že občany od dobrovolnictví odrazuje?

Motivace k dobrovolnictví je v obou obcích vnímána jako kombinace osobního zájmu, vztahu ke komunitě a potřeby být součástí společného dění. Oba starostové zároveň zmiňují i bariéry, které mohou některým lidem bránit v aktivním zapojení.

V Touškově starostka jako hlavní motivaci vnímá možnost seberealizace a zapojení do komunity, zejména pro nové obyvatele: „*I od nich přichází ten podnět, že by chtěli poznat Touškov... a my chceme, aby oni se přičlenili k nám.*“ Popisuje, že právě noví občané nejsou zatíženi starými osobními vazbami nebo místní rivalitou, a proto se často ochotněji zapojují. Motivací je tedy nejen chuť pomoci, ale i touha být součástí komunity a překonávat hranice mezi skupinami obyvatel. Starostka zároveň poukazuje na to, že někteří lidé pomáhají, protože „*chtějí plnit ten volnej čas*“, nebo proto, že je jim činnost spolku blízká. Naopak překážkou může být právě historická zatíženost vztahů mezi místními, která někdy znemožňuje otevřené zapojení: „*U těch místňáků je to těžší v tom, že mohou být zatíženi minulostí a odbýt to s tím, že 'do hasičů chodí Jarda, a tam já prostě nejdu'.*“

Ve Spolku Náš Touškov je jednou z hlavních motivací možnost seberealizace a radost z tvoření. Starostka popisuje, že lidé pomáhají, protože je to baví a mají chuť vytvářet něco smysluplného. „*Když si to člověk nastaví tak, že chce být součástí, tak je a těší se na to.*“ Ve spolku panuje přátelské a rovné prostředí, které motivuje k zapojení „*všichni si nasadíme rukavice, uklízíme, vyndáváme pivní sety... prostě to děláme spolu.*“

V Žinkovech starosta jako hlavní motivaci vnímá snahu občanů pečovat o prostředí, ve kterém žijí. Na příkladu každoroční akce Uklid'me Česko říká: „*Myslím si, že sejde se dost lidí, kterým záleží na tom, aby to tady bylo hezký.*“ Oceňuje, že akce má i společenský rozměr: „*Na závěr se tady sejdem, uděláme společnou fotku, opečeme si buřty a dáme si pivko... není to jenom o tom, že lidi dopoledne sbírají nepořádek.*“ Starosta zároveň připouští, že ne všichni se chtějí zapojit: „*Jsou lidi, který chodí pravidelně, a jsou lidi, který v životě na žádný akci neuvidíte.*“ Zmiňuje také typ lidí, kteří „*dokážou kritizovat, ale sami ruku k dílu nepřidají,*“ čímž naznačuje, že odmítnutí účasti někdy souvisí spíše s postojem než s objektivní překážkou.

V případě Dycky spolu! je motivací především vytváření prostoru, ve kterém se lidé mohou cítit bezpečně, být přijímáni a dělat věci, které dávají smysl především jim samotným. Eva Valmová popisuje, že mnozí dobrovolníci nevnímají svou činnost jako službu ostatním, ale jako aktivitu, která je naplňuje a pomáhá jim překonávat vlastní životní obtíže: *„My vlastně neděláme ty aktivity moc pro někoho, chceme, aby si dobrovolníci dělali ty aktivity pro sebe.“* Skrze tuto „pomoc sobě“ se ale vytváří komunitní pouto a společenský přínos. *„Začalo to tak, že jedna klientka řekla: já tady budu každou středu. A otevřela s námi prostor pro veřejnost.“* Motivací je tak i pocit sounáležitosti a možnosti být platnou součástí něčeho funkčního.

6. Kdo se do dobrovolnických aktivit zapojuje nejčastěji A naopak, které skupiny se zapojují méně?

Zapojené skupiny se liší podle charakteru obce i typu aktivity. V Touškově dominují aktivní dospělí, v Žinkovech se zapojují napříč generacemi a v projektu Dycky spolu! převažují děti a lidé z komunitního prostoru.

V Touškově se do dobrovolnických aktivit nejčastěji zapojují lidé ve věku 35 až 50 let, často jako páry: „*U nás to funguje hodně tak, že se zapojují páry... vždycy jakože manžel s manželkou.*“ Na jednotlivé akce chodí podle typu činnosti buď ženy, nebo muži, ale celkově je základní jádro tvořeno partnery, kteří přicházejí společně. Zapojení je výrazně nižší u mladistvých. Podle starostky jde většinou o děti stávajících členů spolku, které jsou zapojené spíše nepřímo. Jak uvádí: „*Ted' už je to v tomhle ohledu komplikovanější... máme minimum mladistvých do 20 let.*“ Starostka tento pokles připisuje vlivu doby, sociálním sítím i menšímu zájmu mladých o organizovanou dobrovolnickou činnost.

V Žinkovech starosta uvádí, že se zapojují lidé napříč generacemi, od rodičů s dětmi až po seniory: „*Když vezmu tu akci Uklid'me Česko, tak je to tam od nejmenších po nejstarší.*“ Jednoznačné určení nejčastější cílové skupiny je podle něj obtížné, zapojují se jak ženy, tak muži.

V rámci Dycky spolu! se zapojují převážně lidé, kteří jsou součástí komunitního prostoru, často ti, kdo byli původně klienty projektu. Podle koordinátorky Evy Valmové se jedná o směsici různých věkových i sociálních skupin, přičemž silnou složku tvoří ženy. „*Zapojují se spíš naši,*“ říká. Aktivních je zhruba jedenáct dospělých dobrovolníků, z toho část formálně, a k tomu přibližně pět dětí, které pomáhají například s výrobou produktů pro prodejní stánek. „*Děti z klubu vyrábějí andílky, šijí, pomáhají... ale to do toho úplně nepočítám, i když by se asi dalo,*“ doplňuje Valmová. Vedle nich se příležitostně zapojuje i několik dalších dospělých neformálně (bez dobrovolnické smlouvy), ale s aktivní rolí.

7. Máte informace o tom, jestli vám pomáhají jen místní, nebo pomáhají i občané z okolních obcí?

Zatímco v Touškově se ve větší míře zapojují i lidé z okolních obcí, v Žinkovech a v rámci Dycky spolu! převažují místní. Výjimku tvoří chataři, chalupáři a dojíždějící, kteří mají k obci nebo komunitě bližší vztah.

V Touškově se do komunitních a dobrovolnických aktivit zapojují nejen místní obyvatelé, ale ve značné míře i lidé z okolních obcí. Podle starostky se jedná přibližně o 60 % místních a 40 % přespolních, zejména z Kozolup, Bdeněvsí nebo Plzně. Na větších akcích, jako jsou Slavnosti chleba, se objevují i návštěvníci ze vzdálenějších míst: *„Přijdou lidi, který neznáme... mysleli jsme si, že to jsou noví z Touškovského háje, ale byli z okolí, protože se jim líbí ta naše spolková činnost.“*

Starostka zároveň upozorňuje, že zájem o akce často přichází právě od těch, kdo podobné aktivity ve své obci postrádají. *„Někdy to může i fungovat tak, že ty místní jsou toho nabažený... a zase naopak obce, kde se tolik aktivit nekoná, tak je vyhledávají a přijíždějí k nám.“* To potvrzuje i zkušenost s jedním obyvatelem, který se přistěhoval z obce bez kulturního života a pravidelně přichází poděkovat, že se v Touškově *„něco děje“*.

V Žinkovech se podle starosty zapojují primárně místní, ale významnou výjimku tvoří chataři a chalupáři. Přestože v obci trvale nebydlí, účastní se například pravidelné akce Uklid'me Česko: *„Přijedou třeba na víkend, a když je zrovna ta akce, tak taky přijdou a uklidí.“* Starosta tuto účast vnímá pozitivně, protože ukazuje, že vztah k obci mohou mít i sezónní obyvatelé.

V klubu Dycky spolu! se zapojují především místní obyvatelé nebo lidé úzce spjatí s komunitním klubem, ale najdou se i dobrovolníci z okolních obcí. Koordinátorka Eva Valmová uvádí: *„Máme dojíždějící, třeba z Nepomuka sem dojíždí tři, ale jsou i hodně ze Žinkov.“* Zapojení tedy vzniká jak z přímého kontaktu s komunitním prostorem, tak z osobního zájmu lidí, kteří si aktivitu sami našli nebo se k ní dostali přes známé.

8. Evidujete si, jaké akce se v obci konaly v roce 2024 a v předchozích letech? Pokud ano, kolik jich bylo. Případně počítali jste někdy, kolik financí tyto akce obci přinesly, kolik vám dobrovolnická práce ušetřila nebo kolik bylo do akcí investováno?

Ani jedna z obcí si nevede systematickou evidenci počtu uskutečněných akcí a ani nepočítá, kolik dobrovolnická práce obci ušetřila. Tuto evidenci vedou jen místní spolky.

V Touškově si počet uskutečněných akcí obec jako taková neeviduje. Jak uvedla starostka: *„Obec eviduje pouze tu podporu, kterou vynakládá... a to je jediná evidence obce.“* Rozdělení dotací mezi spolky vychází z jejich činnosti, ale konkrétní počty akcí obec nezaznamenává. *„Například rybáři mají příspěvek, protože si platí rybářské průkazy, ale žádnou akci pro veřejnost nedělají. Naopak TJ Sokol má 700 sportujících dětí, takže má podporu větší.“*

Přesnou evidenci si však vede Spolek Náš Touškov, ve kterém je starostka aktivní. *„Spolek ví, že udělá 24 akcí za rok, má rozpočet 130 tisíc z města a 70 tisíc od sponzorů.“* Zároveň si u každé akce zapisují příjmy, náklady a návštěvnost. *„Máme téměř všechny akce s nulou nebo do plusu. Osvědčilo se nám dobrovolné vstupné. Někdo dá stovku, někdo dvě. Funguje to.“* Spolek také čerpá dotace z kraje nebo programu Pomáhej pohybem, díky kterým pořídili časomíru, stany a další zázemí pro každoroční běhy.

V Žinkovech se akce neevidují systematicky. *„Máme infocentrum, kde si paní udělá kalendář akcí na celý rok, takže z toho se to potom dá,“* uvedl starosta. Obec poskytuje spolkům každoroční příspěvky, které schvaluje zastupitelstvo. *„Hasiči, zahrádkáři, sokol, včelaři, každý dostává podle své činnosti.“* Pokud je dopředu známá mimořádná událost, jako například výročí spolku, může být příspěvek navýšen: *„Zahrádkáři slavili 60 let, tak jsme jim přidali ještě na tu oslavu.“* Výsledky akcí se ale nevyhodnocují, a výpočet finančního přínosu dobrovolnické práce se zatím neprovádí. *„U hasičů si píšeme hodiny při brigádách, ale jinak to nepočítáme.“*

9. Podporuje Vaše obec nějakým způsobem dobrovolnické aktivity? Poskytuje například finanční či materiální podporu, propůjčení prostor, organizuje školení, pomáhá s propagací akcí?

Obě obce poskytují spolkům přímou podporu, a to především finanční, prostorovou a propagační. Rozsah a forma podpory se však liší podle velikosti obce, dostupných kapacit a zázemí jednotlivých organizací.

V Touškově město zajišťuje především finanční a prostorovou podporu. *„Každá organizace má možnost dvakrát ročně si zapůjčit to kulturní centrum... jinak kdykoliv, ale to už je za poplatek.“* Prostory běžně využívají různé spolky, například Sokol pro šachový turnaj, Spolek Náš Touškov pro soutěž o nejlepší touškovskou buchtu. Hasiči mají vlastní hasičárnu, proto kulturní centrum nevyužívají. Město rovněž pomáhá s propagací akcí: *„Když mají zájem a pošlou nám pozvánku, tak to přesdílíme.“* Jinak si však každá organizace spravuje vlastní komunikaci samostatně.

Jako hlavní nedostatek zmiňuje starostka absenci skladovacích prostor pro spolky: *„Bylo by skvělé mít třeba pět garáží pro pět spolků, kam by si mohli ukládat věci potřebné na akce, jako převleky, dekorace, pívni sety, herní prvky.“* V současnosti musí jednotlivé spolky tyto věci skladovat u sebe doma, což dlouhodobě není ideální. *„My máme výhodu, že nám pan farář pronajímá jednu starou stáj, kde máme sucho a můžeme tam mít uskladněné věci, ale ne každý má takovou možnost.“*

V Žinkovech poskytuje obec spolkům prostory i mediální podporu. Projekt Dycky spolu! využívá klubovnu v budově bývalé konírny, kde se střídá s Akademií pro seniory. Prostor je k dispozici i dalším organizacím podle potřeby. Obec poskytuje prostor také v místním zpravodaji a aktivně sdílí pozvánky na svém webu i Facebooku. Přímá finanční podpora je realizována formou každoročních dotací jednotlivým místním spolkům, a však projekt Dycky spolu! mezi ně nespadá. *„My tím, že jsme z Místní akční skupiny, a ne místním spolkem, tak si o finance z obce nežádáme,“* uvádí koordinátorka projektu. Zároveň ale vidí potenciál do budoucna: *„Když tady vznikne ta pevná komunita a udělají si spolek, my jako Maska to opustíme a oni si určitě požádají.“*

10. Jakým způsobem oslovujete občany, pokud chcete využít jejich pomoc? Pokud máte více cest, která z nich Vám připadá nejefektivnější?

Způsoby oslovování dobrovolníků se v jednotlivých obcích liší podle charakteru komunity. V Touškově funguje cílená komunikace přes spolek a SMS rozhlas, v Žinkovech kombinace obecních informačních kanálů. Projekt Dycky spolu! staví na osobním kontaktu a opatrném přístupu vzhledem k citlivosti cílové skupiny.

V Touškově je oslovování dobrovolníků soustředěno převážně do spolkové roviny. *„Řešíme to v podstatě přes spolek Náš Touškov a spolek Paprsek, když jde o kulturu. Když jde o technickou pomoc, obracíme se na hasiče... bez nich bychom se neobešli,“* uvedla starostka. Jako nejefektivnější nástroj označuje SMS rozhlas, který slouží pro komunikaci s členy spolku. *„Každý člen potvrzuje členství tím, že odebírá SMS rozhlas... když potřebujeme pomoc, pošleme zprávu všem a oni se ozvou.“* Sociální sítě se k náboru dobrovolníků prakticky nevyužívají: *„To téměř neděláme, nemá to efekt.“*

V Žinkovech se informace o akcích šíří přirozenou kombinací více kanálů. *„Máme zpravodaj, webové stránky, aplikaci V obraze, hasiči mají Facebook... a letáky se dávají do vývěsek ve všech částech obce,“* uvedl starosta. V případě pravidelných akcí lidé často vědí termín i bez vyzvání, protože se opakují každoročně: *„Když je to pravidelná akce, tak ty lidi už ví... termínově to sedí a počítají s tím dopředu.“*

V projektu Dycky spolu! je oslovování specifické a velmi citlivé. Pomocníci a dobrovolníci přicházejí většinou z vnitřní komunity a jsou oslovováni osobně. *„Já oslovuju lidi osobně... skupina je citlivá, takže jsme zatím nebyli připraveni na ‘nával’ pomocníků,“* uvádí koordinátorka. Komunikace probíhá také přes Facebook, ale spíše informativně, než náborově. *„Ty lidi to ví, a když budou chtít, tak přijdou.“* Opatrnost pramení z potřeby chránit fungující komunitu a nevystavit ji příliš rychlému vnějšímu zásahu.

11. Spolupracujete s neziskovými organizacemi, firmami, školami nebo jinými subjekty v oblasti dobrovolnictví? Například studentské projekty, firemní dobrovolnictví

Spolupráce probíhá převážně s místními spolky a školami. V Touškově i Žinkovech se jedná zejména o tradiční vazby v rámci obce. Projekt Dycky spolu! zatím spolupracuje převážně s obcí. Školu i další aktéry oslovuje spíše opatrně a podle aktuálních možností.

V Touškově probíhá spolupráce především mezi místními spolky. „*Třeba konkrétně Spolek Náš Touškov spolupracuje na T-Mobile olympijském běhu se Sokolem, stejně tak i na Nočním běhu,*“ uvedla starostka. Hasiči pomáhají například na Barevném běhu, spolek na oplátku poskytuje techniku nebo dobrovolníky jiným. „*Ve vzájemné pomoci a půjčování dobrovolníků Touškov funguje naprosto skvěle.*“ Se školou město spolupracuje příležitostně: děti vystupují na akcích, účastní se úklidových projektů (například Uklid'me Touškov), za což dostávají odměny od spolku. „*Je to oboustranně výhodný, děti vystoupí a nám to přitáhne účastníky.*“ S firmami se zatím spolupracovalo pouze formou finanční podpory. „*Zatím jsme oslovovali ty firmy jenom vlastně s tím, že my máme ty lidi, chceme pracovat, ale spíše nám chybí ty prostředky.*“ Nad formou spolupráce v oblasti firemního dobrovolnictví, ještě nepřemýšleli.

V Žinkovech město spolupracuje zejména se základní školou a domovem klidného stáří. „*Ta škola... tam máme úzký vztah a spolupracujeme i s domovem klidného stáří,*“ uvedl starosta. Děti z místní školy vystupují na akcích v domově a vytvářejí vztah se staršími generacemi. „*Učí se tím, že se staršími lidmi budují vztah, a to je pro život dobře.*“ Spolupráce s jinými, než výše zmíněnými organizacemi nebo firmami zazněla jen okrajově.

V rámci projektu Dycky spolu! probíhá spolupráce s obcí na neformální úrovni, zejména formou prostorového a symbolického zázemí. Koordinátorka projektu si váží podpory ze strany starosty: „*To, že je tu pro nás, přijde se podívat a zajímá se o nás, to je opravdu skvělé.*“ Spolupráce se školou je zatím omezená: „*Ta spolupráce není taková, jak bych si představovala.*“ S ostatními spolky v obci projekt přímo nespupracuje, a spolupráce s firmami se zatím nerozvinula. „*Vlastně ne, ale myslím si, že k tomu dospějeme.*“ Do budoucna vidí možnost oslovit firmy v souvislosti s konkrétními potřebami, například v rámci komunitního prostoru nebo formou sponzorství.

12. Jaké konkrétní přínosy mají dobrovolnické aktivity pro obec? (sociální, ekonomické, environmentální)

V obou obcích jsou jako nejvýraznější přínosy dobrovolnictví vnímány především jeho sociální a komunitní rozměr. Ekonomický nebo čistě environmentální dopad zmiňují starostové jen okrajově nebo vůbec.

V Touškově starostka jednoznačně vyzdvihuje přínos sociální: *„Kulturní cítění, rozvoj sociálních vazeb, jak se k sobě chovají obyvatelé, zájem o obec.“* Podle ní dobrovolnictví posiluje sounáležitost a propojuje lidi, kteří se možná dřív ani neznali. *„Každý člověk chce žít v obci, která je čistá, uklizená a má dobré lidi. To si myslím, že je úplný základ.“* Jako příklad environmentálního dopadu uvádí výsadbu stromků v Touškovském lese, na které se podíleli občané ve spolupráci s TJ Sokol: *„Sázeli jsme malé smrčky... byla to makačka, ale když to dneska vidím, ty stromy jsou vyšší než já. A mám z toho super pocit.“*

V Žinkovech starosta také nejvíce poukazuje na přínos ve vytváření mezilidských vztahů: *„Já v tom vidím asi nejvíc ten sociální podtext... lidi se schází, navazují vztahy.“* Uvádí, že dobrovolnické akce pomáhají zapojit i ty obyvatele, kteří dříve zůstávali stranou. *„Třeba před třemi lety by vůbec nepřišli – a teď už fungují společně.“* Vnímá, že nově přistěhovaným lidem obvykle chvíli trvá, než se začlení, ale právě veřejné akce mohou být tím, co je přirozeně přivede mezi ostatní. *„Takhle jsme teďka vlastně dostali do sboru jednoho nebo dva lidi... přišli na vepřové hody, dali jsme se do řeči, a teď už jsou hasiči.“*

V rámci projektu Dycky spolu! spočívá přínos dobrovolnictví především v budování otevřeného, bezpečného a nehodnotícího prostoru. Podle koordinátorky projektu dochází skrze každodenní zapojení k posílení komunitních vazeb i osobního rozvoje dobrovolníků. *„Začaly se potkávat a seznamovat lidi. A zároveň si zvědomili existenci místa pro setkávání.“* Projekt funguje jako alternativa (nikoli náhrada) k veřejným prostorům, například hasičárně nebo uzavřené hospodě. *„Hospoda je neutrální prostor... ale my tu teď vytváříme něco podobného, jsme místo, kde tě někdo přivítá, pozdraví, a nesoudí.“*

13. Máte příklady úspěšných komunitních projektů, které přinesly významné změny nebo zlepšení života v obci?

Zatímco v Touškově jsou nejvýraznějšími příklady velké komunitní projekty s vysokou účastí i dopadem, v Žinkovech jsou úspěšné spíše menší iniciativy, které naplňují praktické potřeby obyvatel a podporují běžný komunitní život.

V Touškově starostka vyzdvihuje opakovanou úklidovou akci Uklid'me Touškov a Kůští: *„Výčistí se prostředí, kterého si lidé všímají.“* Jako nejsilnější projekt ale označuje Sbírkou na Touškovské zvony: *„To byla největší akce svého druhu, kterou tady kdo kdy zorganizoval. Ty zvony stály dva miliony a lidé je vybrali.“* Akce spojila obec, kraj, okolní obce i farnost a provázela ji intenzivní propagace, sbírkové materiály i vlastní časopis: *„Lidi si ty výtisky schovávali... chtěli to poslat synovi.“* Významným počinem byl i projekt DekaPro, který vedla dobrovolnice z města a který přinesl veřejné ocenění a zájem médií: *„Lidé měli pocit, že jsou u něčeho velkého... město na tom vydělalo reputací.“*

V Žinkovech starosta vyzdvihl fungování komunitního klubu Vždycky spolu: *„To, že děti nemusí čekat po škole na autobus na náměstí, ale můžou být v klubu, kde si popovídají a něco se přiučí, to je podle mě přínos velký.“* Prostor přitahuje různé věkové skupiny: *„Začaly sem chodit ženy cvičit, plánujeme další aktivity... ten klub a ty prostory jsou využité a je to jediné dobře.“* Starosta vnímá také širší dopad projektu Dycky spolu! na celkový život v obci: *„Předtím se prostory využívaly jen na schůze, dnes se tady něco děje celý týden.“* Tato aktivita podle něj inspirovala další obyvatele a přispěla k vytváření hodnot, které nejsou jen materiální: *„Když něco vytvoří, prezentuje se to třeba na jarmarku... je to motivační.“* Zmiňuje také úspěch nově pořádaného MDŽ, který vznikl na základě podnětu občanů a měl pozitivní ohlas.

14. Napadají Vás nevyužité příležitosti pro rozvoj dobrovolnických aktivit?

S jakými problémy se v oblasti dobrovolnictví ve vaší obci nejčastěji potýkáte?

Obce se v této oblasti potýkají s rozdílnými výzvami. V Touškově je dobrovolnická činnost stabilní a problémy se nevyskytují, výzvu však vidí v možnosti využití firemního dobrovolnictví. V Žinkovech byla počáteční výzvou spíše akceptace nových forem zapojení v podobě příchodu komunitního projektu organizovaného Místní akční skupinou.

V Touškově starostka uvedla, že žádné výrazné problémy při práci s dobrovolníky nepocítuje: *„Děláme pouze ty akce, o které je zájem a které chtějí lidé organizovat.“* Na rozdíl od některých spolků, které využívají placené brigádníky, ve spolku Náš Touškov funguje vše na dobrovolné bázi. *„Když někdo nemůže, napíše do chatu a vždycky se někdo najde.“* Důležitá je podle ní forma vedení: *„Musíme si uvědomovat, že ten člověk tam být nemusí... je třeba jednat s úctou a držet týmového ducha.“* Jako novou příležitost zmínila možnost zapojit firemní dobrovolnictví: *„To je určitě inspirativní, to jsem neznala.“*

V Žinkovech starosta nevnímá výrazné provozní problémy, ale vzpomíná na počáteční skepsi části zastupitelstva vůči aktivitám Místní akční skupiny: *„Když sem přišla maska, tak to bylo něco nového... trvalo to, než to zastupitelé zkousli.“* Postupně se ale ukázalo, že nová aktivita má smysl a přináší výsledky. *„Pomáhá to dětem i starším, a přidali se i lidé, kteří by dřív vůbec nepřišli.“* Právě otevřenost novým formám komunitního života vnímá starosta jako příležitost pro další rozvoj.

15. Jaké aktivity či projekty byste doporučil jiné obci, která by ráda rozvíjela občanské dobrovolnictví?

Všichni se shodují, že základem fungujícího dobrovolnictví jsou konkrétní lidé a jejich osobní přístup. Zatímco v Touškově starostka klade důraz na aktivní příklad a vedení „zevnitř“, v Žinkovech zdůrazňují potřebu vytvořit přirozené jádro komunity, které inspiruje ostatní.

V Touškově starostka říká, že nejdůležitější je jít lidem příkladem: *„Aby šli starostové příkladem, neseděli na židli, ale vzali si rukavice a šli s těmi lidmi sbírat... a pak si s nimi sedli.“* Dobrovolnictví podle ní funguje tehdy, když vedoucí osobnosti dokážou být součástí týmu a běžného dění. *„Nepozvu si je sem. Jdu za nimi do té hospody.“* Klíčem k motivaci lidí je autenticita, týmovost a konkrétní výsledky: *„Za lidi nejvíc hovoří výsledky, co jsou za nimi. A všechno ostatní jsou drby.“* Aktivity by měly být vedené s radostí a bez přetvářky.

V Žinkovech starosta vnímá jako klíčové vytvořit partu lidí, která má o věci zájem: *„Když ty lidi nejsou, tak ty akce nejsou.“* Zdůrazňuje, že základem je přirozené jádro aktivních obyvatel, které postupně přitahuje další: *„Pak už to jde samo.“* Podle něj nestačí formální struktura, důležitější je atmosféra, důvěra a zájem, který lidi motivuje k připojení.

V projektu Dycky spolu! koordinátorka doporučuje začít v malém, se skupinou lidí, kteří sdílejí podobné naladění. *„Nejdřív si stáhnout k sobě pár lidí, se kterými máš stejný náboj... a pak si udělat něco pro sebe, přizvat k tomu další, a ono se to začne nabalovat.“* Důležitá je podle ní vnitřní motivace a respekt k vlastnímu tempu, ať už jde o cvičení, vaření nebo tvoření. *„Jeden člověk nedělá centrum... ale parta, co má chuť být spolu, to utáhne.“*

16. Máte nějakou vizi pro budoucí rozvoj komunitních aktivit ve vaší obci?

Ve všech třech případech převažuje důraz na udržitelnost před expanzí. Obce i projekt Dycky spolu! chtějí především zachovat stabilitu a umožnit, aby se rozvoj aktivit odvíjel přirozeně od samotných lidí a jejich iniciativ.

V Touškově starostka uvedla, že konkrétní strategickou vizi nemají: „*Spiš chceme udržet to, co je, a aby to bylo stabilní.*“ Připouští drobné rozvojové plány na úrovni vybavení pro jednotlivé akce: „*Třeba bychom chtěli dokoupit nafukovací bránu nebo plátno pro filmový festival.*“ Větší akce či inovace nejsou aktuálně cílem. „*Nemá úplně smysl se do něčeho šponovat, myslím se spolkem.*“ Důležité je pro ni, aby fungovala základní struktura a aby měl každý prostor přinášet vlastní nápady: „*Když by někdo chtěl s něčím pomoci, tak mu samozřejmě rádi pomůžeme.*“

V Žinkovech je přístup podobný, starosta vidí budoucnost v podpoře stávajících aktivit a přirozeném vývoji ze strany občanů. Jak zaznělo v závěru rozhovoru, neplánují konkrétní expanzi, ale ponechávají prostor komunitě: „*Takže i co se týká nějaký vize do budoucího rozvoje, tak je to hlavně podpora a nechat to na těch lidech.*“

V projektu Dycky spolu! je vize záměrně ponechána komunitě. Koordinátorka říká, že nechce určovat směr shora: „*To, co je tady teď, není díky mně, ale díky těm lidem.*“ Její přání do budoucna je, aby si komunitu a její fungování převzali sami obyvatelé. „*Moje vize je, že ty lidi tady potom budou mít vizi, až tu třeba jednou nebudu.*“

5 Příklady dobré praxe spolupráce mezi obcemi a organizacemi

Veřejná správa sehrává v rozvoji dobrovolnictví na místní úrovni zásadní roli. Od jednotlivých pracovníků obecního úřadu až po starostu může každý představitel samosprávy přispět ke zviditelnění a přirozenému zakotvení dobrovolnictví do života obce. V mnoha případech se právě oni sami zapojují do místních akcí jako dobrovolníci, případně působí jako členové spolků, které se starají o společenský a kulturní život obce. Ideální situací je, pokud starosta nebo starostka představuje aktivního lídra, který jde ostatním příkladem. Zapojuje se do organizace obecních akcí, a tím motivuje i další zástupce obce a zaměstnance úřadu. Pozitivní příklad shora dokáže výrazně ovlivnit atmosféru v celé komunitě.¹⁰⁴

V následující části jsou uvedeny konkrétní příklady přístupů a opatření, které se v obcích Touškov a Žinkovy, případně v projektu Dycky spolu! ukázaly jako funkční, inspirativní a přenositelné i do jiných prostředí.

Jedním z nejvýraznějších prvků, který se opakoval v obou sledovaných obcích, je osobní zapojení starostů do dobrovolnické činnosti. V Touškově je starostka aktivní členkou spolku Náš Touškov a účastní se organizace většiny akcí. Podílí se nejen na přípravách, ale i na samotném průběhu včetně úklidových akcí nebo logistiky kulturních událostí. V Žinkovech je starosta členem Sboru dobrovolných hasičů a sám se zapojuje do organizace obecních i spolkových akcí. V obou případech starostové přistupují ke komunitní práci nikoli jako přihlížející autorita, ale jako součást týmu.

Za další silnou stránku lze považovat propracovaný systém podpory místních spolků, který zahrnuje nejen každoroční dotace, ale také přístup k obecním prostorům a sdílení propagace. V Touškově si mohou spolky dvakrát ročně bezplatně pronajmout kulturní centrum, zároveň funguje i možnost pronájmu za zvýhodněných podmínek. V Žinkovech je zase příkladem prostor bývalé konírny, který sdílí Akademie pro seniory a projekt Dycky spolu!. Přístup obcí k těmto prostorům je vstřícný, což spolky vnímají jako důležitou oporu.

¹⁰⁴ GREGORINIOVÁ, Jana a Petra KLEMENTOVÁ. *Dobrovolnictví v kultuře a umění: staré otázky a nové výzvy: sborník příspěvků z konference*. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS), 2021, s. 35.

Velmi inspirativní je také využití systému SMS rozhlasu v Touškově. Obec tímto způsobem oslovuje členy spolků při shánění dobrovolníků na konkrétní akce. Lidé tak dostanou přímou a cílenou výzvu na mobilní telefon, což podle starostky zajišťuje vysokou účinnost i rychlou odezvu. Tento přístup minimalizuje organizační zátěž a zároveň respektuje soukromí a preference jednotlivců.

Zcela specifický příklad dobré praxe představuje projekt Dycky spolu!, který ukazuje, že dobrovolnictví může sloužit i jako nástroj aktivizace lidí ohrožených sociálním vyloučením. Mnoho dobrovolníků zde původně začínalo jako klienti, kteří využívali komunitní prostor nebo potravinovou pomoc. Postupně se zapojili do provozu kavárny, obsluhy šatní skříně nebo stánkového prodeje výrobků, a stali se nositeli komunitního života. Tato forma zapojení přináší nejen pomoc druhým, ale i důležitý osobní rozvoj a sebehodnocení. Dobrovolnictví zde funguje i jako prevence osamělosti a pocitu bezmoci.

Velmi zajímavým momentem, který se objevil v obou obcích, je způsob, jakým se po dobrovolnických akcích pracuje s komunitou. Společná posezení po skončení akce, ať už u piva nebo při „dojídání zbytků“ nejsou jen milým zakončením. Vytvářejí prostor pro neformální vyhodnocení, sdílení zážitků i plánování další činnosti. V Touškově se dokonce během těchto setkání objevují noví zájemci o zapojení do spolku, což potvrzuje jejich význam pro udržitelnost dobrovolnické základny.

Příkladem dobré praxe je také postupné zapojování nových obyvatel, kteří se díky dobrovolnickým aktivitám přirozeně začleňují do života obce a navazují nové vztahy. Tento přínos označili za důležitý i oba starostové.

6 Diskuze

Jak je z rozhovorů patrné, dobrovolnictví je v obcích Touškov a Žinkovy pevnou součástí komunitního života. Dobrovolnické aktivity se zde nevnímají pouze jako výpomoc při akcích, ale jako prostředek posilování sousedských vztahů a sdílených hodnot. Dobrovolnictví zde vzniká přirozeně z vnitřního zájmu lidí, nikoliv z povinnosti. Stejně tak je v obou obcích možné najít tradiční spolky, jako je sbor dobrovolných hasičů či TJ Sokol.

Zajímavým poznatkem je, že ve městě Touškov se do dobrovolnických aktivit zapojuje přibližně 10 % obyvatel. To odpovídá výsledkům šetření Českého statistického úřadu z roku 2023, podle něhož je podobně aktivní i celorepublikový průměr. Lze tak říct, že obec dosahuje srovnatelných čísel jako celostátní průměr, a to navzdory tomu, že aktivity koordinují spolky bez formální struktury řízení.

Zkušenost Žinkov naopak upozorňuje na to, že přítomnost nového aktéra v podobě Místní akční skupiny nemusí být ze začátku přijata jednoznačně pozitivně. Přestože projekt přinesl nové možnosti zapojení a aktivizoval občany v náročné životní situaci, jeho přijetí nebylo vždy samozřejmé. Část zastupitelstva i veřejnosti vnímala, že se nejedná o místní spolek, a tedy že nemá v obci „domovské právo“. Stejně tak může být nevěle občanů podpořit tento projekt způsobena obecným nepříliš pozitivním pohledem společnosti na osoby ohrožené sociálním vyloučením.

Jako potenciálně důležitý prvek do budoucna se jeví oblast firemního dobrovolnictví. Zatím jej ani jedna z obcí systematicky nevyužívá, ale například v Obci Touškov nebo od koordinátorky projektu Dycky spolu! zazněl zájem tuto formu pomoci do budoucna vyzkoušet. Přitom právě větší akce, úpravy prostor nebo komunitní projekty by mohly být vhodným prostorem pro spolupráci s firemním sektorem. Tomu je nakloněno i místní Regionální a dobrovolnické centrum, které se snaží tyto subjekty propojovat, a to obzvláště v období Dnů dobrovolnictví.

Ani jedna z obcí si formálně neeviduje dopad dobrovolnictví v podobě odpracovaných hodin nebo finančních úspor. Přesto je z výpovědí jasně patrné, že vedení obcí i koordinátoři projektů si přínosy uvědomují. Práce s dobrovolníky je založena na důvěře, respektu a lidském přístupu, a právě to je možná důvodem, proč komunitní život v těchto obcích funguje. Mimo jiné, jak jsem již uváděla výše, zmíněné statistické šetření

v oblasti dobrovolnictví v České republice využilo jeden z přístupů výpočtu hodnoty dobrovolnické práce. Je například možné spočítat hodnotu této práce pomocí vynásobení počtu odpracovaných hodin mediánem průměrné hodinové mzdy. Samozřejmostí je i odečtení nákladů spojených s výkonem dobrovolnictví (elektrina, pronájem prostor aj.)

7 Závěr

Dobrovolnictví představuje významný prvek občanské společnosti a přirozenou formu zapojení obyvatel do veřejného života. Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jakou roli hraje dobrovolnictví v konkrétním lokálním kontextu, jaké formy nabývá, jak je podporováno, a jaké přínosy i výzvy s sebou přináší. Na základě kvalitativního průzkumu realizovaného prostřednictvím rozhovorů se zástupci dvou obcí (Touškov a Žinkovy) a koordinátorkou komunitního projektu Dycky spolu! lze konstatovat, že hlavní i dílčí cíle práce byly naplněny.

Z rozhovorů vyplynulo, že dobrovolnictví je v obcích hluboce zakořeněné, ačkoli má různou podobu v závislosti na místním kontextu. V Touškově se dobrovolnické aktivity soustředí zejména do kulturní a komunitní oblasti prostřednictvím spolku Náš Touškov, který organizuje široké spektrum akcí pro různé cílové skupiny. V Žinkovech hrají důležitou roli tradiční spolky, jako jsou hasiči, Sokol či zahrádkáři, a také aktivity realizované ve spolupráci s místní akční skupinou, které se zaměřují zejména na podporu ohrožených skupin obyvatel. Významným zjištěním je skutečnost, že v obou případech se na chodu komunitních aktivit aktivně podílejí i představitelé obcí, čímž dobrovolnictví získává další rozměr.

Dobrovolnictví v obcích pokrývá pestré spektrum oblastí, od kultury a sportu přes ekologické iniciativy až po sociální služby. Přínosy jsou patrné především v rovině posilování mezilidských vztahů, společenské soudržnosti a zvyšování kvality života místních obyvatel. Jako výzvy se ukazují potřeba dlouhodobé motivace dobrovolníků, zapojení mladší generace a práce s méně aktivními skupinami. Z rozhovorů rovněž vyplynulo, že ekonomický přínos dobrovolnické práce není v obcích systematicky měřen, přesto by bez ní řada komunitních aktivit nemohla vůbec vzniknout.

Práce potvrdila, že dobrovolnictví není pouze reakcí na nedostatky systému, ale především nástrojem, jak posilovat místní identitu, sdílené hodnoty a smysl pro sounáležitost. Ať už má dobrovolnická činnost podobu organizace kulturních akcí, úklidových iniciativ nebo podpory potřebných, její dopad je vždy širší než samotná událost neboť zasahuje do každodenního života komunity.

8 Seznam použité literatury

1. ANALÝZA dobrovolnictví a zapojení osob 50+ do dobrovolnických aktivit v ČR. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015. 52 s.
2. DOBROVOLNICKÉ CENTRUM, o. s. *Lesy a dobrovolnictví*. Ústí nad Labem: Dobrovolnické centrum, o. s., 2011. 40 s.
3. FRIČ, P., POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, Hestia, 2010. 263 s. ISBN 978-80-903696-8-9
4. FRIČ, P., VÁVRA, M. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha: Agnes, 2012. 137 s. ISBN 978-80-903696-9-6.
5. GREGORINIOVÁ, J., KLEMENTOVÁ, J. *Dobrovolnictví v kultuře a umění: staré otázky a nové výzvy: sborník příspěvků z konference*. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS), 2021, 35 s. ISBN 978-80-7068-369-9.
6. HODAČ, T. et al. *Dobrovolnictví*. 1. vyd. Praha: Národní informační centrum pro mládež, Eurodesk, 2009. 38 s. ISBN 978-80-87449-99-8.
7. HRUŠKA, L., HRUŠKOVÁ, A., TOŠNER, J. a kol. *Rozvoj dobrovolnictví v České republice: analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR*. Ostrava: ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, 2018. 340 s.
8. JANÍČKOVÁ, R., ZMEŠKALOVÁ, V. *Metodika práce s dobrovolníky*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. 56 s.
9. JUKL, M. a MAJRICHOVÁ, J. *Století s Červeným křížem: 100 let Československého a Českého červeného kříže*. Praha: Český červený kříž, 2019. 178 s. ISBN 978-80-87729-28-1.
10. KAVAN, Š. *Jednotky dobrovolných hasičů a sdružení dobrovolných hasičů při povodních*. In: DOSTÁL, J., SOUKOPOVÁ, J. (ed.). *Dobrovolnictví a nestátní neziskové organizace při řešení následků povodní v ČR: sborník z workshopu a semináře Protipovodňového vzdělávacího a výzkumného centra*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 139 s. ISBN 978-80-210-6713-4
11. KOLEKTIV AUTORŮ. *Dobrovolnictví*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2017. 40 s. ISBN 978-80-7481-197-5.

12. MATULAYOVÁ, T., JURNÍČKOVÁ, P., DOLEŽAL, J. *Motivace k dobrovolnictví*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. 112 s. ISBN 978-80-244-5100-7.
13. NÁRODNÍ INFORMAČNÍ A PORADENSKÉ STŘEDISKO PRO KULTURU. *Dobrovolnictví v kultuře a umění: staré otázky a nové výzvy: sborník příspěvků z konference*. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2021. 141 s. ISBN 978-80-7068-369-9.
14. NOVÁK, J. Přístupy ke stanovení ceny dobrovolnické práce. In: NOVÁK, J, ed. *Sborník konference konané u příležitosti 60. výročí založení VŠE v Praze*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2013. 136 s. ISBN 978-80-245-1986-9.
15. PRACOVNÍ SKUPINA PŘI MINISTERSTVU VNITRA ČR. Pravidla dobrovolnické pomoci při mimořádných událostech: Dobrovolnictví při mimořádných událostech a krizových stavech. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2013. 24 s.
16. ŠIMKOVÁ, S. (ed.). *Dobrovolníci mění svět: sborník příkladů dobré praxe*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. 119 s. ISBN 978-80-87449-15-8.
17. TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-514-8. 248 s.

9 Seznam elektronických zdrojů

- 1 ARONOVÁ, K. a kol. *Dobrovolnictví v domovech pro seniory: příklady dobré praxe* [online]. Praha: HESTIA, o. s., 2008 [cit. 2025-03-08]. Dostupné z: <https://www.hest.cz/cdn/public/001000.pdf>
- 2 ČESKO. *Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice do roku 2030*. [online]. Ministerstvo vnitra ČR, 2025. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://dobrovolnictvi.net/wp-content/uploads/2025/01/koncepce.pdf>.
- 3 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistické údaje o obcích – Touškov* [online]. 2024 [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz>
- 4 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistické údaje o obcích – Žinkovy* [online]. 2024 [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz>
- 5 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistické údaje o obcích – Žinkovy* [online]. 2024 [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz>
- 6 DIAKONIE ČCE – STŘEDISKO ZÁPADNÍ ČECHY. *Kodex dobrovolníka, jeho práva a povinnosti*. [online]. 2023. [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: https://www.zapad.diakonie.cz/sites/default/files/2023-06/Kodex_dobrovolnika.pdf
- 7 DOBROVOLNICTVÍ PLZEŇSKÝ KRAJ. *Chci pomáhat* [online]. Plzeň: Plzeňský kraj, [cit. 2025-03-08]. Dostupné z: <https://dobrovolnictvi-plzenskykraj.cz/chci-pomahat/>
- 8 DOBROVOLNIK.CZ. *Etický kodex portálu Dobrovolnik.cz*. [online]. 2025. [cit. 2025-03-05]. Dostupné z: <https://www.dobrovolnik.cz/sites/default/files/kodex.pdf>.
- 9 HLAVNÍ MĚSTO PRAHA. *Historie požární ochrany* [online]. Praha: Portál bezpečnosti Praha, ©2025. [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://bezpecnost.praha.eu/clanky/historie-pozarni-ochrany>
- 10 HNUTÍ BRONTOSAURUS. *O Brontosaurovi* [online]. [cit. 2025-03-07]. Dostupné z: <https://brontosaurus.cz/o-brontosaurovi/>
- 11 INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR VOLUNTEER EFFORT. *The Universal Declaration on Volunteering* [online]. 2023. [cit. 2025-02-05]. Dostupné z: <https://www.iave.org/the-universal-declaration-on-volunteering/>.
- 12 JUNÁK – český skaut. *Oficiální webové stránky* [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz>

- 13 JUNÁK – český skaut. *Skauti a skautky po povodních: sbírky i dobrovolnická pomoc, zničené klubovny* [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauti-a-skautky-po-povodnich-sbirky-i-dobrovolnicka-pomoc-znicene-klubovny/>
- 14 KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ, *Metodika dobrovolnictví v sociálních službách*: [online]. Praha: HESTIA, o. s., 2012 [cit. 2025-03-08]. Dostupné z: <https://www.hest.cz/res/data/012/001597.pdf>
- 15 MĚSTO TOUŠKOV. *Kalendář akcí – kultura a sport* [online]. [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.touskov.cz/kultura-a-sport/kalendar-akci/>
- 16 MĚSTO TOUŠKOV. *Organizace působící v obci* [online]. [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.touskov.cz/organizace/>
- 17 MĚSTYS ŽINKOVY. *Rozpočet na rok 2024* [online]. Úřední deska. [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.zinkovy.cz/urad/uredni-deska/mestys-zinkovy-rozpocet-na-rok-2024-897.html?ftresult=rozpo%C4%8Det>
- 18 MĚSTYS ŽINKOVY. *Spolky a sdružení v obci* [online]. [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.zinkovy.cz/mestys/spolky-sdruzeni/>
- 19 MEZIGENERAČNÍ A DOBROVOLNICKÉ CENTRUM TOTEM, z.s. *Projekt MOSTY* [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.totemplzen.cz/bolevec/projekt-mosty/>
- 20 MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Dobrovolnická služba*. [online]. [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-864979.aspx>.
- 21 MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Pravidla dobrovolnické pomoci při mimořádných událostech: Pomůcka pro občany, veřejnou správu, neziskové organizace a podnikatelské subjekty* [online]. 2013. [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-500539.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.
- 22 NÁRODNÍ SOUSTAVA KVALIFIKACÍ. *Koordinátor/koordinátorka dobrovolníků (75-020-N)*. [online]. 2024. [cit. 2025-03-06]. Dostupné z: https://www.narodnikvalifikace.cz/kvalifikace-752-Koordinatorkoordinatorka_dobrovolniku
- 23 NAŠ TOUŠKOV. *Kalendář akcí* [online]. [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.nastouskov.cz/kalendar>

- 24 OBEC ČÍŽKOV. *Historie hasičů v ČR* [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.obec-cizkov.cz/cs/cizkov/sbor-dobrovolnych-hasicu/historie-hasicu-v-cr/R56-A1149/>
- 25 ROK V OBCI. *Sbory dobrovolných hasičů* [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.rokvobci.cz/rukovet-starosty/detail/219-sbory-dobrovolnych-hasicu/>
- 26 SDRUŽENÍ HASIČŮ ČECH, MORAVY A SLEZSKA. *Oficiální web SH ČMS* [online]. [cit. 2025-04-07]. Dostupné z: <https://www.dh.cz/>
- 27 UKLIÐME ČESKO. Základní informace [online]. 2024 [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.uklidmecesko.cz/about/zakladniInformace/>
- 28 V ČEM se liší JSDH a SDH. *praha-bechovice.cz* [online]. [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: <https://www.praha-bechovice.cz/zivot-v-mestske-casti/spolkovy-zivot/behovicti-hasici/vite-v-cem-se-lisi-jsdh-a-sdh/>
- 29 VOLUNTEERING AUSTRALIA. *The Value of Volunteering Support Services* [online]. Austrálie: Volunteering Australia, 2017. [cit. 2025-02-25]. Dostupné z: <https://www.volunteeringaustralia.org/wp-content/uploads/The-Value-of-Volunteering-Support-Services.pdf>.
- 30 WIKIPEDIE: Otevřená encyklopedie. *Uklidme Česko* [online]. 2024 [cit. 2025-03-20]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ukli%C4%8Fme_%C4%8Cesko

10 Legislativní zdroje

- 1 ČESKO. *Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů*. [online]. 2000. [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>.
- 2 ČESKO. *Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti*. [online]. 2004. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>.
- 3 ČESKO. *Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů*. [online]. 1997. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-48>.
- 4 ČESKO. *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník*. [online]. 2012. [cit. 2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.